

Nr 63.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i vissa delar av strafflagen m. m.; given Stockholms slott den 25 januari 1918.

Under återopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående ändring i vissa delar av strafflagen,
- 2) lag om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 27 februari 1858 angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare,
- 3) lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning,
- 4) lag angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten,
- 5) lag om ändrad lydelse av 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål,
- 6) lag om ändrad lydelse av 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster,
- 7) lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom,
- 8) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 2 §, 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ samt 25 kap. 9 § rättegångsbalken,
- 9) lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål,
- 10) lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917,

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. avd. 54 häft. (Nr 63.) 1

11) lag om ändrad lydelse av 26 och 30 §§ i lagen om expropriation den 12 maj 1917,

12) lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887,

13) lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar,

14) lag om ändrad lydelse av 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag samt

15) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av strafflagen.

Häri genom förordnas, att 2 kap. 19 §, 3 kap. 13 §, 8 kap. 30 §, 12 kap. 21 §, 13 kap. 6 §, 14 kap. 46 §, 15 kap. 25 §, 16 kap. 16 §, 18 kap. 12 §, 19 kap. 23 §, 20 kap. 14 §, 21 kap. 10 §, 22 kap. 22 §, 23 kap. 1 och 2 §§ samt 25 kap. 12 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 KAP.

19 §.

Vissa i lagen bestämda brott kunna medföra, att den brottslige för tid, som nedan sägs, ådömes den påföljd, att han ej må utöva ämbete, tjänst eller annan allmän befattning samt ej är berättigad avgiva röst vid val av riksdagsman eller präst eller att deltaga i kommunal- eller municipalstämman eller allmän rådstugas eller kyrkostämman överläggningar och beslut eller eljest rösta i allmänna ärenden, i vilkas avgörande endast den må deltaga, som är i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad. Är någon till sådan påföljd dömd, have han ock förverkat allmän befattning, som av honom innehaves.

Ej må påföljd enligt denna § ådömas, där ej brottet varder belagt med dödsstraff eller med straffarbete i minst sex månader. Påföljden ådömes för alltid, där den dömd gjort sig skyldig till dödsstraff eller straffarbete på livstid, men i annat fall intill dess viss tid, minst ett och högst tio år, förflutit från det han efter utståndet straff blivit frigiven.

3 KAP.

13 §.

Har någon, efter 4, 7 eller 8 §, gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader för delaktighet i brott, vara påföljd enligt 2 kap. 19 § för alltid efter lag följa kan; varde då ock påföljd ådömd, efter ty i sistnämnda lagrum sägs.

8 KAP.

30 §.

Den, som till straff efter 1, 4, 5, 6, 9, 11, 13 eller 15 §, 17 § 1 mom. eller 22 § 1 mom. sig skyldig gjort, varde ock dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 2, 3, 7, 8 eller 10 § är förfallen till straffarbete i minst sex månader.

12 KAP.

21 §.

Den, som till straff efter 1, 2, 11 eller 14 § fälles, varde ock dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 4, 7, 12, 13, 16 eller 18 § provas skyldig till straffarbete i minst sex månader.

13 KAP.

6 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1 eller 2 §, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap 19 §.

14 KAP.

46 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 19, 28 eller 40 §, eller i annat fall, än 34 § avser, fälles till straff efter 1 eller 2 § eller

18 § 1 mom., skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 18 § 2 mom. eller 27 § prövas skyldig till straffarbete i minst sex månader.

15 KAP.

25 §.

Den, som till straff efter 1, 3 eller 5 § eller sista punkten i 8 § fälles, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

16 KAP.

16 §.

Den, som efter 3 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 1, 2 eller 7 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader.

18 KAP.

12 §.

Föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, lärare eller andra, som genom koppleri till otukt förleda barn eller dem, som under deras lydnad eller uppsikt ställda äro, skola dömas till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock dömda till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

19 KAP.

23 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 4, 7, 8 eller 10 §, 17 § 1 mom. eller 18 §, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 3 eller 6 § gjort sig skyldig till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader eller efter 5, 9 eller 21 § till straffarbete i minst sex månader.

20 KAP.

14 §.

Den, som för brott, varom i detta kap. förmäles, gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

21 KAP.

10 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 eller 8 §, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 9 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader.

22 KAP.

22 §.

Den, som för brott, varom i detta kap. förmäles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

23 KAP.

1 §.

Finnes gäldenär, som kommit i konkurstillstånd, hava övat bedrägeri mot sina borgenärer i något av dessa fall:

1. att han under lånat namn köpt egendom och den bland tillgångarna ej uppgivit, eller under falskt sken av köp, gåva eller annat avtal egendom från konkursboet undandragit, eller annorledes svikligen förskingrat, undandolt eller ur vägen skaffat något av sina tillgångar; eller

2. att han i hemligt förstånd med någon föregiven borgenär uppgivit eller vidgått falsk skuld; eller

3. att han, där han idkat handel eller annan rörelse, varöver bok hallas bör, fört falska böcker, eller sina böcker svikligen förändrat eller uppsåtligen förstört, undanstuckit eller oläsliga gjort;

en sådan gäldenär skall dömas till straffarbete från och med två till och med sex år, så ock till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till sex månader nedsättas.

2 §.

Har gäldenär oredlighet mot sina borgenärer brukat i ty

1. att han, sedan han själv sökt att få sin egendom avträda, eller, där konkursen tvungen är, sedan borgenärs ansökning därom honom kunnig blev, något av egendomen, borgenärerna till förfång, dock utan sviklig avsikt att bereda sig fördel, sålt, uppsåtligen förstört eller annorledes förskingrat; eller

2. att han, med kännedom om sitt obestand eller sin oförmåga att rätt för sig göra, genom gåva eller annan åtgärd, som till sin följd därmed lika är, avhänt sig egendom av sådant värde, att borgenärerna därav märklig skada haft eller få kunnat;

dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse; varde ock, där han dömes till straffarbete i minst sex månader, dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

25 KAP.

12 §.

Har ämbetsman, som i 11 § omtalas, genom falska räkenskaper eller böcker sökt dölja sitt tillgrepp, såsom att han uteslutit influtna medel eller upptagit dem såsom restantier, eller å räkning uppfört utbetalningar, som icke skett, eller har han, till bristens döljande, undanskaffat handlingar, företett veterligen oriktiga verifikationer, eller förövat annat sådant bedrägeri; dömes, ändå att han det förskingrade ersätter eller säkerhet därför ställer, till avsättning och straffarbete från och med två år sex månader till och med tio år: varde ock förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas samt dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till ett år nedsättas.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar, då ock följande bestämmelser skola träda i tillämpning:

1. Förlust av medborgerligt förtroende må ej vidare ådömas; i stället varde påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen förbrytaren ådömd, efter ty för varje fall är stadgat.

2. Den, som dömts förlustig medborgerligt förtroende, vare, på grund av bestämmelse i lag eller författning, allenast i samma mån som den, vilken dömts till påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen, utestängd från behörighet, rättighet eller förmån. Stadganden, som i vidare mån från behörighet, rättighet eller förmån utestänga den, vilken dömts förlustig medborgerligt förtroende eller saknar eller saknat god frejd, varda förty upphävda.

I fråga om rätt till pension gälle dock vad särskilt är stadgat.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 27 februari 1858 angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare.

Härigenom förordnas, att §§ 2 och 3 i förordningen den 27 februari 1858 angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 2.

Svensk medborgarerätt må kunna vinnas av utländsk man, som

- 1:o) uppnått 21 års ålder,
- 2:o) ej är på grund av honom ådömd straffpåföljd utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen,
- 3:o) varit boende trenne år i riket och
- 4:o) har utväg att sig försörja.

Har utländsk man, enligt vad i 28 § regeringsformen medgivet är, blivit i rikets tjänst anställd, eller har han gjort sig känd för utmärkt skicklighet i vetenskap eller konst, eller i lantbruk, bergsbruk eller annan näring, eller finnes hans upptagande till svensk medborgare eljest för riket medföra gagn, då må medborgarerätt även tidigare efter inflyttningen i riket, än ovan sagt är, kunna honom beviljas.

§ 3.

Ansökning om svensk medborgarerätt skall vara åtföljd av bevis om sökandens ålder och från vilket land han är, om tiden då han i riket inkommit och den eller de orter, där han sedermera varit boende, samt om hans trosbekännelse.

Härom skall ock den ämbetsmyndighet, vars utlåtande över ansökningen Konungen inforrdar, söka att inhämta och meddela de ytterligare upplysningar, som kunna finnas av nöden.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning.

Häri genom förordnas, att 4 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning skall erhålla följande lydelse:

4 §.

Har prøvotid, varom i 2 § förmäles, gått till ända, utan att den villkorliga friheten återkallats eller den frigivne på grund av förhållande, som till återkallelse leder, blivit häktad, och föreligger ej heller fall, som i 13 § sägs, vare så ansett, som hade straffet vid frigivningen till fullo avtjänats; dock att jämte straffet ådömd påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen ej i något fall upphör före prøvotidens utgång.

Vad nu är stadgat om påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen gäller ock ådömd förlust av medborgerligt förtroende.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten.

Härigenom förordnas, att 28, 109, 114, 152 och 172 §§ i strafflagen för krigsmakten skola erhålla följande ändrade lydelse:

28 §.

Om avsättning och därmed förenad påföljd, som i 15 § är sagd, om mistning av ämbete eller tjänst på viss tid, så ock om straff, vartill dömas skall, där den, som gjort sig skyldig till avsättning eller till mistning av ämbete eller tjänst på viss tid, ej är i besittning av det ämbete eller den tjänst, vari han sig förbrutit, gälle vad i allmän lag sägs.

Vissa i denna lag bestämda brott kunna medföra ådömande av påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen; och gälle om förutsättning för påföljdens åläggande, om tid, för vilken densamma ådömes, samt om förverkande av allmän befattning, som av den dömde innehaves, vad i samma lagrum är stadgat.

109 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 106 §, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen. Lag samma vare, om någon efter 102, 103 eller 104 § gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader.

114 §.

Har någon, för egen vinning eller annans fördel eller eljest i olovlig avsikt, i berättelse eller redogörelse angående den under hans befäl

ställda avdelning av krigsmakten lämnat oriktig uppgift om krigsfolk, hästar eller tjänstedagar eller angående vapen, ammunition, redskap eller annan krigsförnödenhet; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen.

Officer eller underofficer, som gör sig skyldig till brott, varom denna § handlar, skall förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

152 §.

Den, som gjort sig skyldig till straff efter 134, 136 eller 137 §, varde ock dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen.

Lag samma vare, om någon efter 135 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader, så ock om någon är förfallen till straff för brott, som i 142 § omförmäles, där brottet skett i förrädisk avsikt.

172 §.

Den, som för brott, varom i detta kapitel förmäles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar, då ock följande bestämmelse skall träda i tillämpning:

Förlust av medborgerligt förtroende må ej vidare ådömas. I stället varde påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen förbrytaren ådömd.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål.

Härigenom förordnas, att 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål skola erhålla följande ändrade lydelse:

7 §.

Begår präst brott, därför han dömes till påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller till straffarbete eller till dödsstraff; varde tillika dömd till avsättning, ändå att brottet är begånget utom ämbetet.

15 §.

1. Har präst blivit dömd till avsättning eller enligt 14 § skild från ämbete och tjänst, men laga kraft ej kommit å beslutet, eller har han blivit tilltalad för brott, vara påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller straffarbete eller dödsstraff enligt lag kan följa, men dom över honom ej fallit; må domkapitlet, när omständigheterna därtill föranleda, besluta, att han skall avhålla sig från ämbetets utövning till dess annorlunda varder förordnat; och gånge det beslut utan hinder av klagan genast i verkställighet.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster.

Härigenom förordnas, att 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster skall erhålla följande ändrade lydelse:

26 §.

1. Rösträtt vid prästval tillkomme en var i församlingen mantalskriven man eller kvinna, som uppnått 21 års ålder och äger att för egen del i kyrkostämmans överläggningar och beslut deltaga, dock ej den, som står under förmynderskap. Hustru till röstberättigad man äge ock, även om hon icke är berättigad att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut, rösträtt vid prästval i församlingen, därest hon uppnått 21 års ålder, ej är från deltagande i prästval utesluten på grund av henne ådömd straffpåföljd, ej är främmande trosbekännare eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan och ej heller står under förmynderskap.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom.

Härigenom förordnas, att 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

God man kan ej den vara, som icke uppnått 25 års ålder; ej den, som icke råder över sig och sitt gods; ej den, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej heller den, som förklarats ovärdig att inför rätta föra andras talan. Ej må annan sådant uppdrag sig avsäga, än den, som icke är bosatt inom den kommun, där valet förrättas; ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att uppdraget fullgöra; den, som efter fyra års tjänstgöring såsom god man är i ordning att från befattningen avgå; den som uppnått 60 års ålder, samt den, som eljest uppger förhinder, vilket av valmyndigheten godkännes.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1 kap. 2 §, 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ samt 25 kap. 9 § rättegångsbalken.

Häri genom förordnas, att 1 kap. 2 §, 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ samt 25 kap. 9 § rättegångsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 KAP.

2 §.

Till nämndeman är valbar varje inom valkretsen bosatt man, som är tjugufem år gammal och själv vid nämndemansval rösträtt äger; dock ej den, som står under förmynderskap eller annans husbondevälde eller som är i konkurstillstånd; ej den, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej den, som är dömd ovärdig föra andras talan inför rätta; ej heller den, som är i Konungens eller rikets tjänst. Nämndeman väljes för sex år, dock med rätt för den valde att efter två år avgå. Flyttar nämndeman ur valkretsen eller visar eljest giltigt hinder, då må rätten honom entlediga, ändå att han ej två år tjänstgjort. Nämndeman, som berättigad är att från tjänsten avgå, skall dock tjänsten fortfarande bestrida, till dess besked till domaren inkommit, att annan vald blivit. Den, som fyllt sextio år, vare ej skyldig att i nämnd tjänstgöra. Ej heller vare någon pliktig att, sedan han ur nämnden avgått, åter inträda förr, än efter sex år.

17 KAP.

7 §.

Ej må den vittna, som menedare, eller för sådant brott då anklagad är: ej vederdeloman, och uppenbar ovän: ej vettlös, eller den, som ej fyllt femton år: ej okänd och främmande, innan kunnigt varder, att han ej på grund av honom ådömd straffpåföljd är utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen: ej okristen, eller den, som av sådan lära är, att han om vittnes eden en falsk och skadlig mening haver: ej eget husfolk och enskilde tjänare, då de i tjänsten äro, utan så är, att grovt brott inom huset skett, och andre ej hava när varit: ej i brottmål den, som angivare är, eller de, som rykte därom utspritt, eller av andra det allenast hört hava: ej de, som i den skyldskap, eller det svågerlag med endera av sakägarne äro, som i det 13 kap. 1 § om jäv emot domaren sagt är, evad de återopas att vittna mot eller med; och vare lag samma, där allenast trolovning skedd är: ej den, som själv, eller vars skyldemän hava i saken del, eller kunna nytta eller skada där av vänta: ej må ock fullmäktig vittna om det, som hans huvudman honom under den rättegång förtrott; finnes det, att han där före är till fullmäktig tagen, att han ej vittna måtte; då bör han saken lämna, och vittne bära.

10 §.

Kvinna, så gift, som ogift, må ej mindre än man vittne bära.

14 §.

Nu kan så hända, att både kärende och svarande åsämjas, att låta den vittna, som ej är på grund av honom ådömd straffpåföljd utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, men eljest jävaktig; äge domaren ändå makt att pröva, om det ske må.

29 §.

Tu vittnen äro fullt bevis, där i de sammanstämma. Ett vittne om själva målet gälle ej mer, än för halvt bevis; och då bör den, som käres till, med ed sig värja. Är han på grund av honom ådömd straff-

påföljd utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, eller kan eden eljest honom icke utan synnerlig våda anförtros; då må han ej till saken fällas.

25 KAP.

9 §.

Är någon av underrätt dömd till döden eller till straffarbete på livstid eller för alltid till påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller förlust av medborgerligt förtroende eller förklarad skyldig att fortsätta honom förut ådömt straffarbete på livstid, skall målet, i vad det honom rör, underställas hovrättens prövning.

Vårder någon, som är tilltalad vid underrätt, jämväl ställd under åtal för brott, som tillhör överrätts omedelbara upptagande, skall underrätten, sedan den meddelat utslag beträffande den under dess domvärjo hörande förbrytelsen, underställa målet i denna del hovrättens prövning, ändå att det eljest ej, efter ty nyss är sagt, skolat underställas.

Då mål underställes hovrättens prövning, give rätten till känna, vad part har att iakttaga, där han vill i hovrätten sig yttra; och låte i stad rätten samt på landet häradshövdingen inom tid, som för anförande av besvär över rättens utslag i allmänhet gäller, till hovrätten insända utslaget samt övriga protokoll och handlingar i målet.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål.

Härigenom förordnas, att 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål skall erhålla följande ändrade lydelse:

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 54 häft. (Nr 63.)

3 §.

Handelskunnig ledamot skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må befattningen utövas av den, som står under förmynderskap, som är i konkurstillstånd, eller vars egendom, utan att vara avträdd till konkurs, förvaltas för borgenärens räkning, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917.

Härigenom förordnas, att 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917 skall erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Ledamot eller suppleant, som i 1 § andra stycket avses, skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må befattningen innehavas av den,

som står under förmynderskap,
som är i konkurstillstånd, eller vars egendom, utan att vara av-
trädd till konkurs, förvaltas för borgenärens räkning,
som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller
eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän be-
fattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd
till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd
för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller
som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse av 26 och 30 §§ i lagen om expropriation den 12 maj
1917.**

Härigenom förordnas, att 26 och 30 §§ i lagen om expropriation
den 12 maj 1917 skola erhålla följande ändrade lydelse:

26 §.

Den, som är bosatt utom länet, eller ej uppnått tjugofem års
alder, eller ej råder över sig och sin egendom, eller är förklarad ovär-
dig att i rikets tjänst vidare nyttjas, eller eljest på grund av honom
ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning, eller blivit dömd
ovärdig att föra annans talan inför rätta, må ej utses till ordförande
eller ersättare för ordföranden i expropriationsnämnder eller uppföras
bland de till ledamöter i sådana nämnder valbara; dock må för Stock-
holms stad och län valbara utses inom såväl staden som länet.

Uppdrag, varom nu är fråga, må ej annan undandraga sig änden, som uppnått sextio års ålder eller sex år innehåft sådant uppdrag, samt tjänsteman, som är av sin tjänst förhindrad att mottaga uppdraget.

30 §.

Emot ordföranden eller ledamot i nämnd gälle dessa jäv: om han är med part i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt lag utgör jäv mot domare; om han eller någon, som är med honom sålunda skyld eller besvägrad, har del i saken eller kan vänta synnerlig nytta eller skada därav; om han såsom domare eller eljest å ämbetets vägnar deltagit i åtgärd eller beslut, som rör saken; om han varit fullmäktig i saken eller däri vittnat eller yttrat sig däri såsom sakkunnig; om han är part i en lika sak; om han är parts vederdeloman eller uppenbare ovän; om han står under någondera partens förmanskap eller är i hans tjänst eller av honom åtnjuter lön eller underhåll; samt om han genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, vilken utestänger från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen.

Har expropriationsmålet varit handlagt vid häradsrätt, må ej den, som därvid suttit i häradsnämnden, av sådan orsak anses jävig. Ej heller vare den, som av kronan åtnjuter lön eller underhåll, därför jävig i mål, vari kronan är part.

Söker någon sak med ordföranden eller ledamot i expropriationsnämnd eller tillfogar honom något med ord eller gärning i ändamål att därmed göra honom jävig, skall det ej räknas för jäv.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887.

Härigenom förordnas, att 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 skall erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Emot skiljeman gälle dessa jäv: om han ej fyllt tjugufem år; om han är med part i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt lag utgör jäv mot domare; om han eller någon, som med honom är sålunda skyld eller besvägrad, äger del i saken eller kan därav vänta synnerlig nytta eller skada; om han såsom domare eller eljest å ämbetes vägnar deltagit i åtgärd eller beslut, som rör saken; om han varit fullmäktig i saken eller däri vittnat; om han är part i en lika sak; om han är parts vederdeloman eller uppenbare ovän; om han står under annans målsmanskap eller någondera partens husbondevälde eller av honom njuter lön eller underhåll; om han såsom ämbets- eller tjänsteman lyder under någondera partens förmanskap; om han blivit dömd ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; om han genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmåles; om han blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Har saken varit handlagd vid häradsrätt, må den, som därvid suttit i nämnden, ej av sådan orsak anses jävig såsom skiljeman. Ej heller vare den, som av kronan njuter lön eller underhåll, förty jävig såsom skiljeman i sak, däri kronan är part.

Söker någon sak med skiljeman eller tillfogar honom något med ord eller gärning i uppsåt att därmed göra honom jävig, skall det ej räknas för jäv.

Part må ej jäva skiljeman, som han själv valt eller om vars väljande parterne varit ense, så framt ej jävet uppkommit eller blivit vederligt först efter valet.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar.

Härigenom förordnas, att 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar skall erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Medlem må på grund, som kan vara bestämd i stadgarna, uteslutas ur föreningen.

Om uteslutning av medlem i visst särskilt fall stadgas i 65 § 2 mom.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag.

Härigenom förordnas, att 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag skall erhålla följande ändrade lydelse:

27 §.

Evad handelsbolag slutits på bestämd tid eller icke, äge bolagsman påfordra, att bolaget genast träder i likvidation, om skäl därtill är, såsom:

att han själv eller annan bolagsman genom fortvarande sjukdom eller annat olycksfall blivit satt ur stånd att fullgöra vad honom såsom bolagsman åligger;

att annan bolagsman tredskats att göra avtalat tillskott eller, utan övriga bolagsmännens medgivande, för enskild räkning förfogat över sin andel i bolaget;

att annan bolagsmans andel i bolaget blivit i mät tagen och försäld;

att annan bolagsman i bolagets angelägenheter visat trolöshet eller grov försummelse eller vårdslöshet;

att annan bolagsman genom laga kraft ägande utslag dömts till straffarbete eller blivit för brott ställd under framtiden.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900.

Häriigenom förordnas, att 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900 skall erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

1 mom. Fullständigt utdrag av registret skall meddelas, då framställning därom göres av domstol, Konungens befallningshavande eller allmän åklagare eller av annan myndighet, vilken enligt lag äger förordna om häktning, eller av riksdagens justitieombudsman eller dess militieombudsman. Till annan myndighet, än nu är sagt, så ock till enskild, vars rätt må vara beroende på annan upplysning ur registret, än som framgår av i mom. 2 omförmält registerutdrag, skall fullständigt registerutdrag lämnas, där Konungen för särskilt fall därtill givit tillstånd.

2 mom. Utdrag av registret, innehållande allenast upplysning, huruvida viss person blivit dömd till förlust av medborgerligt förtroende eller påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller ställts under framtiden för brott, som kan medföra sistnämnda påföljd,

ävensom, där så skett,

a) när och av vilken domstol utslaget meddelats samt för vilken tid sådan påföljd ådömts,

b) när den dömd efter utståndet straff blivit frigiven, eller ock, därest han från straffanstalt lösgivits enligt lagen angående villkorlig frigivning, dels när detta skett och när prøvotiden utgår eller gått till ända, dels huruvida den villkorligt medgivna friheten återkallats eller förklarats förverkad, dels ock rörande häktning av den dömd före prøvotidens utgång för brott och om åtalets utgång, samt

c) huruvida av nåd meddelats befrielse från straffpåföljden, och, i så fall, om dagen för därom fattat beslut,

skall på begäran meddelas myndighet ävensom annan, vilken utövar allmän befattning, varmed är förenad skyldighet att pröva, huruvida någon på grund av sådant utslag, som här avses, är jämlikt lag eller författning utestängd från behörighet, rättighet eller förmån.

Sådant utdrag skall ock meddelas enskild, vilken med intyg av Konungens befallningshavande eller underrätt eller häradshövding eller borgmästare styrker, att hans rätt kan vara beroende därav, att utredning av honom förebringas i avseende å omständighet, varom sådant utdrag skall innehålla upplysning.

3 mom. Därjämte skola till statistiska centralbyrån meddelas för den officiella statistiken erforderliga utdrag ur straffregistret. I sådant utdrag må icke upplysning meddelas om namnen på dem uppgifterna avse.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 24 november 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för lantförsvarsdepartementet, chefen för sjöförsvarsdepartementet och chefen för ecklesiastikdepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot det av särskilda sakkunniga den 30 september 1915 avgivna betänkande med förslag om borttagande ur lagstiftningen av straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende samt anförde.

»Sedan riksdagen i skrivelse den 9 mars 1909 gjort framställning därom, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, under vilka förutsättningar straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende kunde ur lagstiftningen borttagas, samt för riksdagen framlägga det förslag till lagbestämmelser, vartill en dylik utredning kunde föranleda, förordnade Eders Kungl. Maj:t den 20 juni 1913 särskilda sakkunniga att biträda i justitiedepartementet med verkställande av utredning och avgivande av förslag i fråga om bland annat borttagande ur lagstiftningen av nämnda straff-

påföljd. Det av dessa sakkunniga den 30 september 1915 avgivna betänkandet innefattar förslag till

lag angående ändring i vissa delar av strafflagen och

lag angående ändring i förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall,

ävensom förslag till andra därmed sammanhängande författningar, varibland återfinnas förslag till

lag angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten;

lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 23 oktober 1914 om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegångar därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall;

lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål;

lag om ändrad lydelse av 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster;

lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom;

lag om ändrad lydelse av 1 kap. 2 § samt 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ i rättegångsbalken;

lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål;

lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov;

lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887;

lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar;

lag om ändrad lydelse av 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag;

lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900.

Genom beslut den 16 oktober 1915 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt, att underdåniga utlåtanden skulle avgivas över samtliga nu nämnda förslag av fängvårdsstyrelsen, överståthållarämbetet och Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, över förslaget till lag angående ändring i vissa delar av strafflagen av domkapitlen, hovkonsistoriet och Stockholms stads konsistorium, över förslaget till lag angående ändring i förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall av chefen för generalstaben, chefen för marininstaben, kommers-

kollegium, domkapitlen, hovkonsistoriet och Stockholms stads konsistorium, över förslaget till lag angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten och till lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 23 oktober 1914 om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall av chefen för generalstaben och chefen för marininstaben samt över förslaget till lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål samt till lag om ändrad lydelse av 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster av domkapitlen, hovkonsistoriet och Stockholms stads konsistorium.

Med anledning av framställning från fängvårdsstyrelsen i det av denna styrelse avgivna underdåniga utlåtandet hava ändringar vidtagits i det av de sakkunniga upprättade förslaget till lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen om straffregister. Sälunda hava riksdagens justitieombudsman och dess militieombudsman upptagits bland de myndigheter, till vilka fullständigt utdrag av straffregistret skall på begäran meddelas. Denna ändring i lagen om straffregister har visserligen intet sammanhang med förslaget om borttagande ur lagstiftningen av straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende, men torde, då erfarenheten visat, att behov av en sådan ändring föreligger, böra vidtagas samtidigt med de av de sakkunniga föreslagna ändringarna i samma lag. Vidare har bland de upplysningar, som det föreslagna nya straffregisterutdraget skall innehålla, medtagits jämväl upplysning, huruvida av nåd meddelats befrielse från straffpåföljd, som i utdraget avses, samt, i så fall, om dagen för därom fattat beslut.

I övrigt hava i anledning av de i de underdåniga utlåtandena framställda erinringarna några smärre, huvudsakligen formella ändringar vidtagits.

De föreslagna ändringarna i strafflagstiftningen torde böra träda i kraft samtidigt med vissa i de sakkunnigas betänkande föreslagna ändringar i riksdagsordningen och i tryckfrihetsförordningen, vilka ändringar sammanhånga med de först nämnda. De föreslagna ändringarna i lagstiftningen i övrigt äga visserligen samband med ändringarna i strafflagstiftningen och böra samtidigt med dessa träda i kraft, men höra, om man undantager ändringarna i lagen om straffregister, ej samman med de föreslagna ändringarna i grundlagarna och synas därför ej lämpligen böra ifråga om ikraftträdandet direkt förbindas med sistnämnda ändringar. Under sådana förhållanden torde det lämpligaste vara att för samtliga nu berörda lagändringar, grundlagsändringarna undantagna, stadga, att de

skola träda i kraft den dag konungen förordnar. Denna dag torde emellertid böra sammanfalla med den dag, då av riksdagen antagna förslag till ifrågavarande ändringar i grundlagarna varda av Konungen gillade.»

Departementschefen uppläste härefter de förut omnämnda lagförslagen i den lydelse bilagor vid detta protokoll utvisa och hemställde, att för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler lagrådets utlåtande över förslagen måtte genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.

Förslag

till

L a g

angående ändring i vissa delar av strafflagen.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 16 och 19 §§, 3 kap. 13 §, 8 kap. 30 §, 12 kap. 21 §, 13 kap. 6 §, 14 kap. 46 §, 15 kap. 25 §, 16 kap. 16 §, 18 kap. 12 §, 19 kap. 23 §, 20 kap. 14 §, 21 kap. 10 §, 22 kap. 22 §, 23 kap. 1 och 2 §§ samt 25 kap. 12 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 KAP.

16 §.

Avsättning innebär förlust av det ämbete, vari förbrytelsen skett. Har den dömde tillika förklarats ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas; have ock förlorat annat ämbete, som han innehaver; och må han ej ämbete, tjänst eller annan allmän befattning vidare erhålla eller utöva.

Mistning av ämbete på viss tid medför, under den tid, förlust av de rättigheter eller förmåner, som med ämbetet följa.

Om rättighet till pension gälle vad särskilt stadgat är.

19 §.

Vissa i lagen bestämda brott kunna medföra, att den brottslige för tid, som nedan sägs, ådömes den påföljd, att han ej må erhålla eller utöva ämbete, tjänst eller annan allmän befattning, evad den av förordnande eller medborgares val beror, samt ej är berättigad avgiva röst vid val av riksdagsman eller präst eller att delta i kommunal- eller municipalstämmas eller allmän rådstugas eller kyrkostämmas överläggningar och beslut eller eljest rösta i allmänna ärenden, i vilkas avgörande endast den må delta, som är i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad.

Ej må dylik påföljd ådömas, där ej brottet varder belagt med dödsstraff eller med straffarbete i minst sex månader.

Har den dömde gjort sig skyldig till dödsstraff eller straffarbete på livstid, ådömes påföljd, som nu är nämnd, för alltid, men i annat fall intill dess viss tid, minst ett och högst tio år, förflutit från det han efter utståndet straff blivit frigiven.

Den, som ådömes påföljd, varom ovan förmäles, have förverkat ämbete, tjänst eller annan allmän befattning, som av honom innehaves.

3 KAP.

13 §.

Har någon, efter 4, 7 eller 8 §, gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader för delaktighet i brott, vara påföljd, som omförmäles i 2 kap. 19 §, för alltid efter lag följa kan; varde då ock ådömd påföljd, efter ty i sistnämnda lagrum sägs.

8 KAP.

30 §.

Den, som till straff efter 1, 4, 5, 6, 9, 11, 13 eller 15 §, 17 § 1 mom. eller 22 § 1 mom. sig skyldig gjort, varde ock ådömd påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 2, 3, 7, 8 eller 10 § är förfallen till straffarbete i minst sex månader.

12 KAP.

21 §.

Den, som till straff efter 1, 2, 11 eller 14 § fälles, varde ock ådömd påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 4, 7, 12, 13, 16 eller 18 § prövas skyldig till straffarbete i minst sex månader.

13 KAP.

6 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1 eller 2 §, skall ock ådömas påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §.

14 KAP.

46 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 19, 28 eller 40 §, eller i annat fall, än 34 § avser, fälles till straff efter 1 eller 2 § eller 18 § 1 mom., skall ock ådömas påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 18 § 2 mom. eller 27 § provas skyldig till straffarbete i minst sex månader.

15 KAP.

25 §.

Den, som till straff efter 1, 3 eller 5 § eller sista punkten i 8 § fälles, skall ock ådömas påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §.

16 KAP.

16 §.

Den, som efter 3 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader, skall ock ådömas påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 1, 2 eller 7 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader.

18 KAP.

12 §.

Föräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, lärare eller andre, som genom koppleri eller otukt förleda barn eller dem, som under deras lydnad eller uppsikt ställde äro, skola dömas till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock ådömde påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §.

19 KAP.

23 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 4, 7, 8 eller 10 §. 17 § 1 mom. eller 18 §, skall ock ådömas påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 3 eller 6 § gjort sig skyldig till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader eller efter 5, 9 eller 21 § till straffarbete i minst sex månader.

20 KAP.

14 §.

Den, som för brott, varom i detta kap. förmäles, gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader, skall ock ådömas påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §.

21 KAP.

10 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 eller 8 §, skall ock ådömas påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 9 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader.

22 KAP.

22 §.

Den, som för brott, varom i detta kap. förmäles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader, skall ock ådömas påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §.

23 KAP.

1 §.

Finnes gäldenär, som kommit i konkurstillstånd, hava övat bedrägeri mot sina borgenärer i något av dessa fall:

1. att han under lånat namn köpt egendom och den bland tillgångarne ej uppgivit, eller under falskt sken av köp, gåva eller annat avtal egendom från konkursboet undandragit, eller annorledes svikligen förskingrat, undandolt eller ur vägen skaffat något av sina tillgångar; eller

2. att han i hemligt förstånd med någon föregiven borgenär uppgivit eller vidgått falsk skuld; eller

3. att han, där han idkat handel eller annan rörelse, varöver bok hållas bör, fört falska böcker, eller sina böcker svikligen förändrat eller uppsatligen förstört, undanstuckit eller oläsliga gjort;

en sådan gäldenär skall dömas till straffarbete från och med två till och med sex år, så ock till påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §. Äro omständigheterna synnerligen mildrande: må tiden för straffarbetet till sex månader nedsättas.

2 §.

Har gäldenär oredlighet mot sina borgenärer brukat i ty

1. att han, sedan han själv sökt att få sin egendom avträda, eller, där konkursen tvungen är, sedan borgenärs ansökning därom honom kunnig blev, något av egendomen, borgenärerna till förfång, dock utan sviklig avsikt att bereda sig fördel, sålt, uppsatligen förstört eller annorledes förskingrat; eller

2. att han, med kännedom om sitt obestånd eller sin oförmåga att rätt för sig göra, genom gåva eller annan åtgärd, som till sin följd därmed lika är, avhänt sig egendom av sådant värde, att borgenärerna därav märklig skada haft eller få kunnat;

dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse; varde ock, där han dömes till straffarbete i minst sex månader, ådömd påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §.

25 KAP.

12 §.

Har ämbetsman, som i 11 § omtalas, genom falska räkenskaper eller böcker sökt dölja sitt tillgrepp, sasom att han uteslutit influtna medel eller upptagit dem sasom restantier, eller å räkning uppfört utbetalningar, som icke skett, eller har han, till bristens döljande, undanskaffat handlingar, företett veterligen oriktiga verifikationer, eller förövat annat sådant bedrägeri: dömes, ändå att han det förskingrade ersätter eller säkerhet därför ställer, till avsättning och straffarbete från och med två år sex månader till och

med tio år: varde ock förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas samt ådömd påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 §. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till ett år nedsättas.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

angående ändring i förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall.

Häriigenom förordnas, att 6 § i förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall, skall erhålla följande lydelse:

6 §.

Förlust av medborgerligt förtroende må ej vidare adömas: i stället för förlust av medborgerligt förtroende varde påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 § strafflagen, förbrytaren ådömd, efter ty i samma lag för varje fall stadgat är.

Den, som är förlustig medborgerligt förtroende, är utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen; have ock förverkat ämbete, tjänst eller annan allmän befattning, som av honom innehaves.

I lag eller annan allmän författning förekommande stadganden, som från annan behörighet eller rättighet eller förmån utestänga den, vilken är förlustig medborgerligt förtroende, skola icke vidare tillämpas, ej heller där förekommande stadganden, som från behörighet, rättighet eller förmån utestänga den, vilken varit förlustig medborgerligt förtroende. I fråga om rättighet till pension eller att deltaga i adelsmöte eller behörighet att anställas eller såsom värnpliktig tjänstgöra vid krigsmakten eller att vittna eller att enligt lagen om skiljemän eller enligt annan allmän författning utses till skiljeman eller att utöva befäl å fartyg skall dock gälla vad därom är särskilt stadgat.

Vad i lag eller annan allmän författning är stadgat om god frejd såsom förutsättning för behörighet, rättighet eller förmån och om skyldighet att förete prästbetyg, innehållande uppgift om frejd, skall icke vidare tillämpas.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten.

Häri genom förordnas, att 28, 109, 114, 152 och 172 §§ i strafflagen för krigsmakten skola erhålla följande ändrade lydelse:

28 §.

Om avsättning och därmed förenad påföljd, som i 15 § är sagd, om mistning av ämbete eller tjänst på viss tid, så ock om straff, vartill dömas skall, där den, som gjort sig skyldig till avsättning eller till mistning av ämbete eller tjänst på viss tid, ej är i besittning av det ämbete eller den tjänst, vari han sig förbrutit, gälle vad i allmän lag sägs.

Vissa i strafflagen för krigsmakten bestämda brott kunna medföra adömande av påföljd, varom i 2 kap. 19 § allmänna strafflagen förmäles: och gälle om förutsättning för påföljdens åläggande, om tid, för vilken densamma ådömes, samt om förverkande av ämbete, tjänst eller annan allmän befattning, som av den dömda innehaves, vad i sistnämnda lagrum andra, tredje och fjärde styckena är stadgat.

109 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 106 §, skall ock ådömas påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 § allmänna strafflagen. Lag samma

vare, om någon efter 102, 103 eller 104 § gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader.

114 §.

Har någon, för egen vinning eller annans fördel eller eljest i olovlig avsikt, i berättelse eller redogörelse angående den under hans befäl ställda avdelning av krigsmakten lämnat oriktig uppgift om krigsfolk, hästar eller tjänstedagar eller angående vapen, ammunition, redskap eller annan krigsförnödenhet; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock ådömd påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 § allmänna strafflagen.

Officer eller underofficer, som gör sig skyldig till brott, varom denna § handlar, skall förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

152 §.

Den, som gjort sig skyldig till straff efter 134, 136 eller 137 §, varde ock ådömd påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 § allmänna strafflagen.

Lag samma vare, om någon efter 135 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader, så ock om någon är förfallen till straff för brott, som i 142 § omförmäles, där brottet skett i förrädisk avsikt.

172 §.

Den, som för brott, varom i detta kapitel förmäles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader, skall ock ådömas påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 § allmänna strafflagen.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 23 oktober 1914 om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall.

Härigenom förordnas, att 4 § i lagen den 23 oktober 1914 om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall, skall erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Brott, som är förövat, innan nya strafflagen för krigsmakten blivit gällande, men för vilket dessförinnan straff ej är bestämt genom domstols utslag, som vunnit laga kraft eller ej överklagat varder, eller genom befälhavares beslut i disciplinmål, skall efter nya lagen straffas, om det straff, som efter densamma bör äläggas, är lindrigare än det, som varit stadgat i äldre lag; och skall i sådant fall disciplinstraff anses lindrigare än böter. Tillika skall iakttagas, att, om enligt äldre lag disciplinstraff skulle följa å brottet, disciplinstraff enligt nya lagen skall äläggas, därest ej sådant fall är för handen, som nedan i denna § sägs.

Har någon, innan nya strafflagen för krigsmakten blev gällande, genom domstols utslag, som vunnit laga kraft eller ej överklagat varder, eller genom befälhavares beslut i disciplinmål blivit belagd med disciplinstraff, och varder han övertygad att förut hava gjort sig skyldig till annan förseelse, därå disciplinstraff bör följa, varde straffet för båda förseelserna bestämt enligt äldre lag.

Förlust av medborgerligt förtroende må ej vidare ådömas. I stället för förlust av medborgerligt förtroende varde påföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 § allmänna strafflagen, förbrytaren ådömd.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål.

Härigenom förordnas, att 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål skola erhålla följande ändrade lydelse:

7 §.

Begär präst brott, därför han dömes till straffpåföljd, varom stadgas i 2 kap 19 § strafflagen, eller till straffarbete eller till dödsstraff: varde tillika dömd till avsättning, ändå att brottet är begånget utom ämbetet.

15 §.

1. Har präst blivit dömd till avsättning eller enligt 14 § skild från ämbete och tjänst, men laga kraft ej kommit å beslutet, eller har han blivit tilltalad för brott, varå straffpåföljd, varom stadgas i 2 kap. 19 § strafflagen, eller straffarbete eller dödsstraff enligt lag kan följa, men dom över honom ej fallit; må domkapitlet, när omständigheterna därtill föranleda, besluta, att han skall avhålla sig från ämbetets utövning till dess annorlunda varder förordnat; och gånge det beslut utan hinder av klagan genast i verkställighet.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster.

Härigenom förordnas, att 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster skall erhålla följande ändrade lydelse:

26 §.

1. Rösträtt vid prästval tillkomme en var i församlingen mantals-skriven man eller kvinna, som uppnått 21 års ålder och äger att för egen del i kyrkostämmans överläggningar och beslut deltaga, dock ej den, som står under förmynderskap, eller hustru, för vilken god man jämlikt 19 kap. 4 § ärvdabalken förordnats. Hustru till röstberättigad man äge ock, även om hon icke är berättigad att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut, rösträtt vid prästval i församlingen, därest hon uppnått 21 års ålder, ej är från deltagande i prästval utesluten på grund av henne ådömd straffpåföljd, ej är främmande trosbekännare eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan och ej heller god man jämlikt 19 kap. 4 § ärvdabalken för henne förordnats.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom.

Härigenom förordnas, att 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

God man kan ej den vara, som icke uppnått 25 års ålder; ej den, som icke råder över sig och sitt gods; ej den, som avträtt all sin egendom till borgenärer och icke, på sätt lag förmår, gitter visa, att han är från deras krav fri; ej den, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må erhålla eller utöva ämbete, tjänst eller annan allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är ådömd straffpåföljd, varom sist förmåles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej heller den, som förklarats ovärdig att inför rätta föra andras talan. Ej må annan sådant uppdrag sig avsäga, än den, som icke är bosatt inom den kommun, där valet förrättas; ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att uppdraget fullgöra; den, som efter fyra års tjänstgöring såsom god man är i ordning att från befattningen avgå; den, som uppnått 60 års ålder, samt den, som eljest uppger förhinder, vilket av valmyndigheten godkännes.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1 kap. 2 § samt 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ i rättegångsbalken.

Häri genom förordnas, att 1 kap. 2 § samt 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ i rättegångsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 KAP.

2 §.

Till nämndeman är valbar varje inom valkretsen bosatt man, som är tjugufem år gammal och själv vid nämndemansval rösträtt äger; dock ej den, som står under förmynderskap eller annans husbondevälde eller som all sin egendom till borgenärer avträtt och icke, på sätt lag förmår, visa gitter, att han från deras krav fri är; ej den, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må erhålla eller utöva ämbete, tjänst eller annan allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är ådömd straffpåföljd, varom sist förmåles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej den, som är dömd ovärdig att föra andras talan inför rätta; ej heller den, som är i Konungens eller rikets tjänst. Nämndeman väljes för sex år, dock med rätt för den valde att efter två år avgå. Flyttar nämndeman ur valkretsen eller visar eljest giltigt hinder, då må rätten honom entlediga, ändå att han ej två år tjänstgjort. Nämndeman, som berättigad är att från tjänsten avgå, skall dock tjänsten fortfarande bestrida, till dess besked till domaren inkommit, att annan vald blivit. Den, som fyllt sextio år, vare ej skyldig att i nämnd tjänstgöra. Ej heller vare någon pliktig att, sedan han ur nämnden avgått, åter inträda förr, än efter sex år.

17 KAP.

7 §.

Ej må den vittna, som menedare, eller för sadant brott då anklagad är: ej vederdeloman, och uppenbar ovän: ej vettlös, eller den, som ej fyllt femton år: ej okänd och främmande, innan kunnigt varder, att han ej på grund av honom ådömd straffpåföljd är utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen; ej okristen, eller den, som av sådan lära är, att han om vittnes eden en falsk och skadlig mening haver: ej eget husfolk och enskilde tjänare, då de i tjänsten äro, utan så är, att grovt brott inom huset skett, och andre ej hava när varit: ej i brottmål den, som angivare är, eller de, som rykte därom utspritt, eller av andra det allenast hört hava: ej de, som i den skyldskap, eller det svågerlag med endera av sakägarna äro, som i det 13 kap. 1 § om jäv emot domaren sagt är, evad de åberopas att vittna mot eller med; och vare lag samma, där allenast trolovning skedd är: ej den, som själv, eller vars skyldemän hava i saken del, eller kunna nytta eller skada där av vänta: ej må ock fullmäktig vittna om det, som hans huvudman honom under den rättegång förtrott; finnes det, att han där före är till fullmäktig tagen, att han ej vittna måtte: då bör han saken lämna, och vittne bära.

10 §.

Kvinna, så gift, som ogift, må ej mindre än man vittne bära.

14 §.

Nu kan så hända, att både käre och svarande åsämjas, att låta den vittna, som ej är menedare eller på grund av honom ådömd straffpåföljd utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, men eljest jävaktig: äge domaren ändå makt att pröva, om det ske må.

29 §.

Tu vittnen äro fullt bevis, där i de sammanstämma. Ett vittne om själva målet gälle ej mer, än för halvt bevis; och då bör den, som käres till, med ed sig värja. Är han menedare eller kan eden eljest honom icke utan synnerlig våda anförtros: då må han ej till saken fällas.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål.

Häriigenom förordnas, att 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål skall erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Handelskunnig ledamot skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må den vara handelskunnig ledamot, som står under förmynderskap, som avträtt all sin egendom till borgenärer och icke, på sätt lag förmår, gitter visa, att han är fri från deras krav, eller vars egendom, utan att vara avträdd till konkurs, förvaltas för borgenärers räkning, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må erhålla eller utöva ämbete, tjänst eller annan allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är ådömd straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov.

Härigenom förordnas, att § 6 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 6.

Jäv emot den, som till ledamot i särskilda nämnden utses, äro: om han ej fyllt tjugufem år: om han står under annans målsmanskap eller under någondera partens husbondevälde: om han såsom allmän ämbets- eller tjänsteman under någondera partens förmanskap lyder: om han är med någondera parten i den skyldskap eller svågerlag, som, enligt 13 kap. rättegångsbalken, utgör jäv emot domare: om han själv eller någon, som med honom i sådant skyldskaps- eller svågerlagsförhållande är, äger i saken del, eller kan någon synnerlig nytta eller skada därav vänta: om han med någondera parten uppenbar ovän är eller i oavgjord delo ligger: om han på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må erhålla eller utöva ämbete, tjänst eller annan allmän befattning. Domaren i den rätt, där nämnden sättes, må ej till ledamot i samma nämnd väljas.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887.

Härigenom förordnas, att 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 skall erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Emot skiljeman gälle dessa jäv: om han ej fyllt tjugufem år; om han är med part i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt lag utgör jäv mot domare; om han eller någon, som med honom är sålunda skyld eller besvägrad, äger del i saken eller kan därav vänta synnerlig nytta eller skada; om han såsom domare eller eljest å ämbetes vägnar deltagit i åtgärd eller beslut, som rör saken; om han varit fullmäktig i saken eller däri vittnat; om han är part i en lika sak; om han är parts vederdeloman eller uppenbare ovän; om han står under annans målsman- skap eller någondera partens husbondevälde eller av honom njuter lön eller underhåll; om han såsom ämbets- eller tjänsteman lyder under någondera partens förmanskap; om han blivit dömd ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må erhålla eller utöva ämbete, tjänst eller annan allmän befattning; om han genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är ådömd straffpåföljd, varom sist förmäles; om han blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Har saken varit handlagd vid häradsrätt, må den, som därvid suttit i nämnden, ej av sådan orsak anses jävig såsom skiljeman. Ej heller vare den, som av kronan njuter lön eller underhåll, förty jävig såsom skiljeman i sak, däri kronan är part.

Söker någon sak med skiljeman eller tillfogar honom något med ord eller gärning i uppsåt att därmed göra honom jävig, skall det ej räknas för jäv.

Part må ej jäva skiljeman, som han själv valt eller om vars väl-

jande parterne varit ense, så framt ej jävet uppkommit eller blivit vederligt först efter valet.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar.

Härigenom förordnas, att 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar skall erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Medlem må på grund, som kan vara bestämd i stadgarna, uteslutas ur föreningen.

Om uteslutning av medlem i visst särskilt fall stadgas i 65 § 2 mom.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag.

Härigenom förordnas, att 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 27.

Evad handelsbolag slutits på bestämd tid eller icke, äge bolagsman påfordra, att bolaget genast träder i likvidation, om skäl därtill är, såsom: att han själv eller annan bolagsman genom fortvarande sjukdom eller annat olycksfall blivit satt ur stånd att fullgöra vad honom såsom bolagsman åligger;

att annan bolagsman tredskats att göra avtalat tillskott eller, utan övriga bolagsmännens medgivande, för enskild räkning förfogat över sin andel i bolaget;

att annan bolagsmans andel i bolaget blivit i mät tagen och försåld;

att annan bolagsman i bolagets angelägenheter visat trolöshet eller grov försummelse eller vårdslöshet;

att annan bolagsman genom låga kraft ägande utslag dömts till straffarbete eller blivit för brott ställd under framtiden.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900.

Härigenom förordnas, att 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900 skall erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

1 mom. Fullständigt utdrag av registret skall meddelas, då framställning därom göres av domstol, Konungens befallningshavande eller allmän åklagare eller av annan myndighet, vilken enligt lag äger förordna om häktning, eller av riksdagens justitieombudsman eller dess militieombudsman. Till annan myndighet, än nu är sagt, så ock till enskild, vars rätt må vara beroende på annan upplysning ur registret, än som

framgår av i mom. 2 omförmält registerutdrag, skall fullständigt registerutdrag lämnas, där Konungen för särskilt fall därtill givit tillstånd.

2 mom. Utdrag av registret, innehållande allenast upplysning, huruvida däri omförmäld person blivit ådömd förlust av medborgerligt förtroende eller straffpåföljd, varom förmäles i 2 kap. 19 § strafflagen, eller ställts under framtiden för brott, som kan medföra sistnämnda påföljd,

ävensom, där så skett,

a) när och av vilken domstol utslaget meddelats samt för huru lång tid sådan påföljd dömts,

b) när den dömde efter utståndet straff blivit frigiven, eller ock, därest han från straffanstalt lösgivits enligt lagen angående villkorlig frigivning, när detta skett och när prövotiden utgår eller gått till ända eller den villkorligt medgivna friheten återkallats eller förklarats förverkad, samt

c) huruvida av nåd meddelats befrielse från straffpåföljden och, i så fall, om dagen för därom fattat beslut,

skall på begäran meddelas myndighet ävensom annan, vilken innehar eller utövar allmän befattning, varmed är förenad skyldighet att pröva behörighet eller rättighet, som omförmäles i 2 kap. 19 § strafflagen eller 6 § tredje stycket sista punkten i förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall.

Sådant utdrag skall ock meddelas enskild, vilken med intyg av Konungens befallningshavande eller underrätt eller häradshövding eller borgmästare styrker, att hans rätt kan vara beroende därav att utredning av honom förebringas i avseende å omständighet, varom sådant utdrag skall innehålla upplysning.

3 mom. Därjämte skola till statistiska centralbyrån meddelas för den officiella statistiken erforderliga utdrag av straffregistret. I sådant utdrag må icke upplysning meddelas om namnen på dem uppgifterna avse.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd måndagen den 5 februari 1917.

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 24 november 1916, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till

- 1:o) lag angående ändring i vissa delar av strafflagen,
- 2:o) lag angående ändring i förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall,
- 3:o) lag angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten,
- 4:o) lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 23 oktober 1914 om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall,
- 5:o) lag om ändrad lydelse av 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål,
- 6:o) lag om ändrad lydelse av 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster,
- 7:o) lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom,

8:o) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 2 § samt 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ i rättegångsbalken,

9:o) lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål,

10:o) lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov,

11:o) lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887,

12:o) lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar,

13:o) lag om ändrad lydelse av 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag, samt

14:o) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Algot Bagge.

I anledning av förslagen avgåvos följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter:

Förslag till lag angående ändring i vissa delar av strafflagen.

Justitierådet von Seth:

Ifrågavarande lagförslag bör givetvis ses mot bakgrunden av en förestående allmän reform av strafflagen. Under pågående arbeten därmed har det icke nu kunnat bliva fråga om att söka vinna en slutgiltig lösning av den föreliggande frågan. Man har måst inrikta sig på att, utan att helt sönderbryta det i vår gällande strafflag ingående straffsystemet, söka genom lämpliga förändringar undanröja de olägenheter, som otvivelaktigt vidlåda det nuvarande institutet förlust av medborgerligt förtroende. Bedömt från denna utgångspunkt synes mig det föreliggande förslaget icke giva anledning till några principiella anmärkningar. Den väg, på vilken förslaget söker att uppnå målet, lär nog vara den enda under föreliggande förhållanden framkomliga.

Emellertid bör redan i detta sammanhang erinras därom, att det enligt de föreslagna övergångsbestämmelserna, innefattade i förslaget till lag angående ändring i förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande m. m., förutsattes, att i samband med de föreslagna ändringarna i strafflagen vad i lag eller annan allmän författning stadgas om

medborgerligt förtroende, respektive god frejd, såsom förutsättning för behörighet, rättighet eller förmån i stort sett skall upphöra att gälla utan att i vidare mån än beträffande behörighet till allmänna befattningar och i fråga om rösträtt i allmänna angelägenheter ersättas av kravet på att icke hava gjort sig förfallen till den påföljd, som omförmäles i 2 kap. 19 § strafflagen i dess föreslagna nya lydelse, eller eljest erhålla sin motsvarighet i någon annan därmed jämförlig fordran. Såsom av motiven framgår, har nämnda anordning huvudsakligen föranletts därav, att man ej sett annan utväg att kunna undvara de nuvarande frejdbetygen. Huru önskvärt detta än är från synpunkten av att fullt vinna det mål, man velat uppnå med förslaget, kan det emellertid ifrågasättas, om man verkligen i alla fall är berättigad att gå fullt så radikalt tillväga. Särskilt må i detta hänseende erinras därom, att god frejd för närvarande är villkor för vinnande av svenskt statsborgarskap. Att i detta hänseende helt avstå från varje krav på oförvitlighet läser näppeligen vara lämpligt. Även i en del andra fall kan det ifrågasättas, om man bör alldeles avstå från alla garantier för en persons föregående goda vandel. Ett fall, beträffande vilket man sålunda kan ställa sig tveksam, föreligger, då det gäller behörighet att vara generalagent för utländsk försäkringsanstalt. Det läser vara uppenbart, att det är synnerligen viktigt att icke i detta hänseende öppna dörren på vid gavel. Ett annat fall, som kan föranleda till liknande betänkligheter, framträder i fråga om behörighet att vinna inträde såsom studerande vid universitet och andra högskolor. Att i en tid, då man i allmänhet måste vara betänkt på att på ett så tidigt stadium som möjligt från dessa bildningsanstalter utgallra element, om vilka man har anledning antaga, att de icke skola komma att genom blivande arbete till allmänt gagn lämna ersättning för den kostnad samhället nedlägger på deras utbildning, helt eftergiva kravet på ett fläckfritt föregående, läser väl icke vara tillrådligt.

Även om man kan vara ense med förslagets upphovsmän därom, att fordringen på god frejd i dessa fall icke innebär någon synnerligen stark garanti och att det av hänsyn till den nu ifrågasatta reformens effektivitet är önskvärt, att icke samma fordran utan vidare ersättes av ett krav på att vederbörande icke skall hava gjort sig förfallen till den påföljd, som omförmäles i 2 kap. 19 § strafflagen i dess föreslagna nya lydelse, bör det enligt mitt förmenande tillses, om ej en ekvivalent bör beredas på annat sätt, t. ex. genom ett mera allmänt formulerat anspråk på gott vitsord.

Tyvärr har varken i de av mig sist berörda hänseendena eller i en del andra, där liknande betänkligheter kunna tänkas uppställa sig, lämnats vederbörande myndigheter tillfälle att yttra sig i anledning av de sakkun-

nigas förslag. Det kan därför icke nu bliva fråga om att göra ett bestämt uttalande i den ena eller andra riktningen. I varje fall lärer man dock icke kunna inskränka sig till ett förutsättningslöst godkännande av de föreliggande förslagen.

Nu är det ju emellertid icke meningen, att den nya ordningen skall träda i tillämpning omedelbart efter de remitterade förslagens upphöjande till lag, utan har man för avsikt att först avbida genomförandet av de grundlagsändringar, som sammanhänka med desamma. Det bör därför bliva god tid för de myndigheter, saken i första hand angår, att inkomma med de framställningar, till vilka de kunna finna anledning.

För mig innebära av denna orsak de framförda betänkligheterna icke tillräckligt skäl att avstyrka de nu föreliggande förslagens upphöjande till lag med lämpliga jämkningar i enskildheterna. Jag har endast velat erinra om betydelsen av, att det tillses, att de ändringar i lag och författningar, till vilka den föreslagna omläggningen av ifrågavarande rättsinstitut kan giva anledning, men till vilka förslag ännu icke föreligga, varda företagna i god tid före de nu föreslagna lagarnas trädande i kraft.

Lagrådet:

Den nya påföljden torde, när den kommer i fråga utanför 2 kap. 19 § strafflagen, städs böra benämnas »påföljd enligt 2 kap. 19 §», med tillägg av »strafflagen» i lagrum utom denna eller — i strafflagen för krigsmakten — av »allmänna strafflagen». Därest detta uttryck, som redan nu förekommer i 4 § av lagen om villkorlig frigivning, genomgående nyttjas, vinnas åtskilliga lättnader i redaktionellt hänseende. I de författningar, enligt vilka både den äldre och den nya påföljden skola utgöra diskvalifikationsgrund, torde emellertid lämpligen böra användas ett omskrivande uttryck rymmande båda påföljderna, i ungefärlig överensstämmelse med vad i vissa av förslagen skett.

2 KAP.

16 §.

Lagrådet:

Det kan rimligen ej ifrågasättas att den, som förklarats ovärdig att vidare nyttjas i rikets tjänst, skulle enligt gällande lag kunna väl ej utöva men dock erhålla allmän befattning. Vid sådant förhållande och då med den jämkning i 2 kap. 19 §, varom kommer att hemställas, änd-

ring i 16 § ej heller påkallas för vinnande av formell överensstämmelse med 19 §, torde 16 § böra utgå ur förslaget.

19 §.

Lagrådet:

Anledning lär saknas att, såsom i förslaget skett, uttryckligen framhålla att obehörighet till allmän befattning avser varje sådan, evad den beror av förordnande eller medborgares val, och att obehörigheten gäller även erhållandet, ej blott utövandet, av dylik befattning. Bestämmelsen om förverkandet av allmän befattning torde böra sammanföras med angivandet av påföljdens övriga innehåll.

Det synes lämpligt att i andra stycket orden »dylik påföljd» utbytas mot »påföljd enligt denna paragraf» ävensom att tredje stycket sammanföres med det andra och i följd därav undergår någon omredigering.

Förslaget till lag angående ändring i förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall.

Lagrådet:

Att i 1864 års promulgationsförordning, vilken tillkom för att reglera övergången från äldre lagstiftning till nya strafflagen, inarbeta de för införande av nu föreslagna strafflagsändringar nödiga bestämmelser synes olämpligt, helst dessa bestämmelser gå ut på att avskaffa en straffpåföljd, som just genom strafflagen fick sin nuvarande vidsträckt användning. Det hemställs förty att ifrågavarande bestämmelser fogas till den föreslagna lagen om ändring i vissa delar av strafflagen.

Ordalagen i första stycket av den föreslagna 6 § torde böra undergå någon jämkning, så att, bland annat, stadgandets begränsning i sista satsen till allmänna strafflagens område bortfaller.

Den riktiga grundtanke, varpå bestämmelserna i de tre sista styckena av paragrafen vila, men som i dem ej kommit till klart uttryck, är den, att förlust av medborgerligt förtroende skall för framtiden vara diskvalificerande allenast i samma mån som den nya straffpåföljden. I överensstämmelse härmed böra de författningar, enligt vilka förlust av medborgerligt förtroende för närvarande är och fortfarande skall vara diskvalificerande, undergå sådan ändring, att jämväl den nya påföljden kommer att medföra diskvalifikation. Beträffande samtliga de sex ämnen, i fråga varom enligt andra punkten i tredje stycket skall gälla vad sär-

skilt är stadgat, föreslås också nu eller är i allt fall, såsom motiven utvisa, avsett att åvägabringas författningsändringar, som göra den äldre och den nya påföljden likvärdiga. Det är fördenskull ägnat att förvilla, när dessa ämnen på grund av lagtextens uppställning kommit att däri angivas såsom föremål för undantagslagstiftning. Vad om dem skall i förevarande avseende gälla är i själva verket ej annat än huvudregeln.

Vidkommande särskilt de föreslagna bestämmelserna i fjärde stycket om god frejd såsom förutsättning för behörighet, rättighet eller förmån är tydligt att, då numera förlust av medborgerligt förtroende och saknad av god frejd sammanfalla, de regler, som givas med avseende å etdera av dessa begrepp, bliva gällande för båda. God frejd såsom villkor för behörighet, rättighet eller förmån bör alltså i övergångsbestämmelserna ej komma till synes vidare än genom en hänvisning, att vad som säges beträffande medborgerligt förtroende även skall gälla om god frejd.

På grund av vad sålunda blivit anmärkt hemställes, att övergångsbestämmelserna må i nu ifrågavarande del få det innehåll, att den, som på grund av nu gällande lagstiftning är förlustig medborgerligt förtroende, skall vara utestängd från behörighet, rättigheter och förmåner, som enligt lag eller författning icke tillkomma den, vilken den nya påföljden åvilar, men att han, vare sig det heter att han saknar medborgerligt förtroende eller det kallas att han icke har god frejd, icke skall på grund av lag eller författning i vidare mån än nu sagts vara utestängd från behörighet, rättighet eller förmån.

Då det icke lärer vara uteslutet, att medborgerligt förtroende eller god frejd såsom villkor för rätt till pension finnes upptaget i en eller annan pensionsförfattning, som ej kan ändras utan beslut av delägarna i pensionsinrättningen och vari alltså likställigheten mellan förlust av medborgerligt förtroende och den nya påföljden ej kan med säkerhet påräknas, torde den ytterligare bestämmelse böra tillfogas att i fråga om rätt till pension skall gälla vad särskilt är stadgat. Skulle, i motsats till vad som är åsyftat, adelsmötets samtycke ej vinnas till sådan ändring i riddarhusordningen, att berörda likställighet där genomföres, torde även rätten att delta i adelsmötet böra inbegripas under nyssnämnda undantagsbestämmelse.

Justitieråden *Gullstrand* och *Wedberg* samt regeringsrådet *Planting-Gyllenbåga* tillade:

Såsom förut blivit antytt är det, med grundsatsen att förlust av medborgerligt förtroende ej diskvalificerar i vidare mån än den nya påföljden, av vikt att tillse det icke, genom underlåtenhet att förläna den nya

påföljden samma verkan, som redan tillkommer den äldre, ändring i gällande rätt sker på områden, vilka bort lämnas orubbade. Mot den uppfattning, som i de särskilda fallen varit för de sakkunniga härutinnan bestämmande, synes erinran allenast i ett avseende vara att framställa. Att möjliggöra förvärv av svensk medborgarrätt för den, som på grund av straffdom är i betydelsefulla avseenden utestängd från åtnjutande av medborgerliga rättigheter, torde knappast var tillfredsställande. I samband med övriga nu ifrågasatta lagändringar läser alltså 2 § i naturalisationsförordningen den 27 februari 1858 böra erhålla ändrad lydelse till utmärkande av att den nya påföljden i likhet med förlust av medborgerligt förtroende utgör hinder för vinnande av svensk medborgarrätt.

Justitierådet *von Seth* hänvisade i sistnämnda hänseende till vad justitierådet förut yttrat.

Lagrådet yttrade vidare:

Enligt lagen angående villkorlig frigivning den 22 juni 1906 skall, där sådan frigivning ägt rum och den bestämda prøvotiden gått till ända utan att den villkorliga friheten återkallats eller förklarats förverkad och utan att i prøvotiden skett sådant avbrott, som leder till återkallelse eller till förklaring att friheten förverkats, så anses, som om frihetsstraffet hade redan vid tiden för frigivningen till fullo avtjänats. Har den frigivne dömts till förlust av medborgerligt förtroende, skall han alltså i dylikt fall, där ej påföljden ådömts för alltid, icke vara underkastad densamma längre än till dess den i domen bestämda tiden förflutit från den villkorliga frigivningen. Härifrån stadgas emellertid i lagens 4 § det undantag, att påföljden ej kan upphöra före prøvotidens utgång. Då detta stadgande är så formulerat, att påföljden angives genom en hänvisning till 2 kap. 19 § strafflagen, kommer efter genomförandet av den föreslagna ändringen i sistnämnda lagrum hänvisningen att gälla den nya påföljden. Det uppstår följaktligen behov av sådan lagändring, att stadgandet bliver tillämpligt jämväl då påföljden är förlust av medborgerligt förtroende, som ådömts enligt den äldre lagen.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten.

28 §.

Lagrådet:

Iakttages vad lagrådet hemställt beträffande den nya påföljdens beteckning, läser andra stycket i denna paragraf kunna avfattas i så nära

överensstämmelse med nuvarande lydelsen att något angivande av de olika hänseenden, vari stadgandena i 2 kap. 19 § allmännas trafflagen skola vinna tillämpning, icke erfordras. I varje fall torde — oavsett den förändring av sistnämnda lagrums uppdelning i stycken, som lagrådet ifrågasatt — orden »andra, tredje och fjärde styckena» lämpligen böra utgå.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 23 oktober 1914 om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall.

Lagrådet hemställde, att förevarande förslag måtte utgå och att innehållet i paragrafens tredje stycke måtte upptagas såsom övergångsstadganden i lagen angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål.

Lagrådet lämnade förslaget utan särskild anmärkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster.

Lagrådet:

I de fall, som avses i 19 kap. 4 § ärvdabalken, skall, enligt den lydelse lagrummet erhållit genom lagen den 12 november 1915, för hustru förordnas förmyndare, ej god man. Tillika är i promulgationsbestämelsen till samma lag föreskrivet att, där god man förordnats för hustru enligt lagrummets förutvarande lydelse, det skall så anses, som vore han hennes förmyndare. Med hänsyn härtill bör vad första punkten av nu förevarande stadgande innehåller särskilt om hustru utgå och det i andra punkten sist upptagna villkoret utbytas mot att hustrun ej står under förmynderskap.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 54 häft. (Nr 63.)

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndiges egendom.

Lagrådet:

Det föreslagna uttrycket »icke må erhålla eller utöva ämbete, tjänst eller annan allmän befattning» torde i detta och följande remitterade lagförslag, där det förekommer, böra utbytas mot »icke må utöva allmän befattning».

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 2 § samt 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ i rättegångsbalken.

Lagrådet:

Förutom i här upptagna delar av rättegångsbalken synas de föreslagna ändringarna i strafflagen böra föranleda en jämkning även i 25 kap. 9 § nämnda balk. I detta lagrum enligt dess nuvarande lydelse stadgas, bland annat, att, om någon blivit av underrätt dömd till döden eller till straffarbete på livstid eller till förlust av medborgerligt förtroende för alltid, målet, i vad honom rör, skall underställas hovrättens prövning. Enligt den föreslagna nya lydelsen av 2 kap. 19 § strafflagen skall visserligen den där omförmälda påföljden icke kunna ådömas för alltid i andra fall, än då den brottslige blivit dömd till döden eller till straffarbete på livstid. I regel kommer alltså mål, däri någon fått sig dylik påföljd ådömd för alltid, att även utan ändring i lydelsen av 25 kap. 9 § rättegångsbalken bliva underställt hovrätten. Till följd av stadgandet i 2 kap. 21 § strafflagen kunna emellertid fall tänkas inträffa, då ett ådömande för alltid av nämnda påföljd kan äga rum genom svensk underdomstols beslut även utan samband med en dödsdom eller en dom å straffarbete på livstid. Att även i sådana fall den svenska domstolens beslut bör underställas hovrättens prövning, lär vara uppenbart men följer icke av den nuvarande lydelsen av 25 kap. 9 § rättegångsbalken. Ehuru frågan säkerligen saknar större praktisk betydelse, synes berörda oegentlighet böra undanröjas.

17 KAP.

Justitierådet *von Seth*:

Enligt 17 kap. 7 § rättegångsbalken i dess nuvarande lydelse äger menedare icke vittna. Då detta stadgande tillkom, hänförde det sig till helt andra bestämmelser om ansvar för mened än den, som tillkommo genom 1864 års strafflag. Enligt denna kan jämlikt stadgandet i 13 kap. 3 § den, som av egen drift återkallar falsk utsaga, innan skada därav skett, ådömas väsentligt lindrigare straff än det, som drabbar menedare i allmänhet. Av en jämförelse mellan ordalagen i sistnämnda lagrum och stadgandet i 17 kap. 7 § rättegångsbalken synes emellertid framgå, att den, som dömts enligt 13 kap. 3 § strafflagen, likväl såsom menedare är för all framtid obehörig att bära vittne. Till denna uppfattning har i varje fall praxis anslutit sig.

Mig synes detta innebära både en onödig hårdhet mot den en gång felande och ett oskäligt hinder för parter att utreda sina mål. Att för en förseelse, som lagen anser kunna försonas med så ringa straff som ända ned till fem kronors böter, göra en person för alltid obehörig att vittna synes mig vara så mycket mindre rimligt, som övervägande skäl lära tala för antagandet, att i de flesta fall den, som en gång varit i den situationen att känna sig driven att frivilligt återkalla en oriktig utsaga, för framtiden kommer att akta sig för att ånyo utsätta sig för en dylik eventualitet. Saken är så mycket betänkligare, som det till följd av den nya lydelse, som föreslagits åt 14 §, för framtiden skulle bliva parter betaget att, på sätt med senare tidens uppfattning av frejdbegreppet hittills stått dem fritt, medgiva, att en av ifrågavarande anledning jävlig person höres som vittne. Även om såväl domstol som parter äro fullt övertygade om den åberopade personens trovärdighet, skulle domstolen ej få medgiva förhöret. Till ovan anförda skäl kommer, att domstolarna på grund av senare tidens praxis numera stå betydligt friare med hänsyn till bevisprövningen än vid tiden för tillkomsten av 1734 års lag.

Jag kan därför för min del icke tillstyrka, att, då nu 7 § 17 kap. rättegångsbalken ändå måste underkastas omarbetning, detta jäv bibehålles i sin nuvarande omfattning, långt mindre, att dess verkningar ytterligare utsträckas, på sätt förslaget till ändrad lydelse av 14 § innebär.

Lika litet kan jag anse det berättigat att nu företaga sådana ändringar i gällande bestämmelser om parts ed, att den, som enligt förenämnda paragraf i strafflagen dömts för mened, kommer att diskvalificeras för edgång som part. Att till den grad, som härav skulle bliva en följd,

inskränka möjligheten att använda partseden för sanningens utletande synes varken betingat av de hos oss rådande särskilda förhållandena eller överensstämma med senare tiders reformsträvanden på området. I förstnämnda hänseende må särskilt erinras om den prövningsrätt, som i varje fall skulle tillkomma domstolen enligt 29 §.

De förslag till reform av bevisförandet, som under de sista hundra åren framkommit hos oss, hava också i båda nu ifrågakvarande avseenden intagit en motsatt ståndpunkt mot den, till vilken det föreliggande förslaget ansluter sig.

Slutligen bör framhållas den svårighet, som kommer att möta att få kännedom om sådana domar enligt 13 kap. 4 § strafflagen, som meddelats före tillkomsten av straffregistret. Att komplettera detta uti ifrågakvarande hänseende lär nämligen möta sådana hinder, att varje tanke därpå måste övergivas. Det finnes således anledning antaga, att en bestämmelse, som utestänger dem, som dömts för menedsbrott av ifrågakvarande slag, från att bära vittne och gå värjemålsed, åtminstone den första tiden kommer att verka ganska ojämnt. I detta sammanhang bör även uppmärksammas, att straffregistret icke innehåller någon upplysning om sådana menedsfall, då endast böter ådömts.

Jag hemställer därför, att förslaget i förevarande delar ändras så, att för framtiden endast domfällande för mened, som äger rum med stöd av de två första paragraferna i 13 kap. strafflagen, eller kanske ännu hellre endast domfällande för dylikt brott, som varit förbunden med ådömande av förlust av medborgerligt förtroende eller förbindes med ådömande av den nya påföljd, som är avsedd att träda i stället för förlust av medborgerligt förtroende, blir hinder för vittnesgillhet och ådömande av värjemålsed.

Regeringsrådet *Planting-Gyllenbåga* instämde i vad justitierådet von Seth sålunda yttrat.

14 §.

Justitieråden *Gullstrand* och *Wedberg*:

Då enligt gällande lag den, som dömes till straff efter 13 kap. 1 eller 2 § strafflagen, jämväl skall förklaras medborgerligt förtroende för alltid förlustig, är en sådan menedare genom den i föreliggande paragraf enligt dess nuvarande lydelse upptagna fordran om god frejd alltjämt utesluten från att vittna, även om parterna äro ense att låta honom höras. Den nya påföljden enligt 2 kap. 19 § strafflagen kommer däremot att vid

nyss nämnda brott i regeln ådömas allenast för viss tid; och på det att denna förändring ej måtte utvidga området för parternas dispositionsrätt enligt förevarande paragraf, har i dess föreslagna nya lydelse »menedare» upptagits såsom ovillkorligen saknande vittnesgillhet. Enligt den i praxis vedertagna tolkningen av »menedare» i 17 kap. 7 § rättegångsbalken hänföres emellertid härunder även annan menedare än den, som dömts till ansvar efter 1 eller 2 § i 13 kap. strafflagen. Den ändrade lydelsen av nu förevarande lagrum komme alltså att inskränka parternas dispositionsrätt inom snävare gränser än som för närvarande äro uppdragna. Då detta icke synes tillrådligt och då domarens makt att pröva om det åskade vittnesförhöret må ske lärer innefatta tillfyllestgörande garanti för att en menedare, sedan hans jävaktighet på grund av straffpåföljden upphört, ej utan synnerligen vägande skäl kommer att få avlägga vittnesbörd, hemställas om sådan jämkning i föreslaget att allenast den, som är jävaktig på grund av honom ådömd straffpåföljd, blir ovillkorligen utesluten från att vittna.

29 §.

Justitieråden Gullstrand och Wedberg:

Det här upptagna nya stadgandet att värjemålsed ej må åläggas part, vilken eden icke utan synnerlig våda kan anförtros, bekräftar att domaren i fråga om värjemålsed äger en prövningsrätt motsvarande den, som i 14 § redan är honom uttryckligen tillerkänd. Giltigt skäl att i de båda lagrummen på olika sätt bestämma det undantagsfall, då sådan prövningsrätt ej skall tillkomma domaren, torde ej föreligga. Vad vid 14 § anförts till stöd för där gjord hemställan synes altså böra leda till att allenast den ovillkorligen utestänges från värjemålsed, vilken på grund av honom ådömd straffpåföljd ej är vittnesgill.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål.

Lagrådet anmärkte, att ändringen uti inledande satsen av nu förevarande lagrums andra punkt syntes opåkallad.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov

och

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887.

Lagrådet lämnade förslagen utan särskild anmärkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar

och

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag.

Lagrådet lämnade förslagen utan anmärkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900.

Lagrådet:

Då någon, som från straffanstalt lösgivits enligt lagen om villkorlig frigivning, blivit före utgången av den för honom bestämda prøvotiden för brott häktad, skall enligt 2 § 3 mom. i lagen om straffregister uppgift därom lämnas till registret. Om åtalets utgång skall ock enligt samma lagrum inkomma uppgift. Vad sålunda införts i registret är ofta av betydelse för bedömandet, huruvida villkorligt frigiven, vilken annorledes än för alltid ådömts straffpåföljd av medborgerligt förtroendes förlust eller påföljden enligt det föreslagna stadgandet i 2 kap. 19 § strafflagen, fortfarande är underkastad påföljden eller tiden för densamma utlupit. Där prøvotiden avbrytes genom häktning för brott och det nya åtalet leder därtill, att den villkorliga friheten förklaras förverkad först efter det den utsatta prøvotiden gått till ända, inträder med avseende å tiden för påföljden samma rättsverkan, som om friheten redan under prøvotiden förklarats förverkad, nämligen att påföljden icke upphör, förrän

den i domen bestämda tiden för densamma förflutit från det den dömde efter utståndet straff frigivits. Det synes följaktligen vara av vikt, att det utdrag av straffregistret, varom 8 § 2 mom. i lagen enligt den föreslagna lydelsen handlar, kommer att, där förutsättningen för tillämpning av de under a), b) och c) lämnade föreskrifter är för handen och fråga är om någon, som blivit villkorligt frigiven, innehålla uppgift jämväl om anteckning, som skett på grund av 2 § 3 mom.

Arten av den allmänna befattning, varom i 2 mom. av nu föreliggande lagrum är fråga, lärer, därest i enlighet med lagrådets hemställan någon ändring ej vidtages i förordningen om nya strafflagens införande, lämpligen kunna angivas så, att med befattningen är förenad skyldighet att pröva, huruvida någon på grund av sådant utslag, som här avses, är jämlikt lag eller författning utestängd från behörighet, rättighet eller förmån.

Justitierådet *von Seth* tillade:

Vinner vad jag erinrat i fråga om de tilltänkta ändringarna i 17 kap. rättegångsbalken icke avseende, synes andra momentet i förevarande paragraf böra, med hänsyn till möjligen uppkommande jävsfrågor och frågor om åläggande av partsed, utvidgas med en bestämmelse, som medger att ur registret erhålla utdrag av vad det innehåller angående personers dömande jämlikt 13 kap. strafflagen för brott, som gör den brottslige till menedare. Det lärer nämligen saknas anledning att i detta hänseende försvåra utredningen, på sätt som utan dylikt medgivande skulle bliva fallet.

Lagrådet yttrade vidare:

På sätt i motiven till förslaget framhålles, måste straffregistret kompletteras för att kunna lämna tillfyllestgörande upplysningar även om dem, vilka i mål, däri lägre domstol meddelat utslag före den 1 januari 1901, dömts till förlust av medborgerligt förtroende eller ställts under framtiden för brott, som kan medföra påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen. Det är avsett att, såvitt angår viss tids förlust, fängvårdsstyrelsen själv skulle införskaffa erforderliga uppgifter från fängelserna, medan prästerskapet skulle till registret insända uppgifter ur kyrkoböckerna om dem, som dömts till förlust för alltid eller blivit under framtiden ställda. Det huvudsakliga av hithörande bestämmelser, till vilka förslag ej i någon del underställts lagrådets granskning, synes, såsom innefattande ändring i straffregisterlagen, ej kunna meddelas av Konungen, utan böra givas lags form.

Tydligt är att nu nämnda komplettering av straffregistret bör hava ägt rum redan innan registret toges i anspråk för meddelande av de nya utdrag, varom i förslaget är fråga. Kompletteringen måste ock, frånsatt dess behövlighet för nämnda utdrag, anses i och för sig vara till gagn. En särskild lag angående fullständigande av straffregistret torde förden-skull böra, jämte därtill hörande administrativa föreskrifter, givas så tidigt, att kompletteringen kan vara verkställd före vidtagandet av de ifrågasatta ändringarna i straffregisterlagen.

In fidem.
Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott ons-
dagen den 28 mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för lantförsvarsdepartementet, chefen för sjöförsvarsdepartementet och chefen för ecklesiastikdepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot dels ånyo det av särskilda sakkunniga den 30 september 1915 avgivna betänkande med förslag om borttagande ur lagstiftningen av straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende dels och lagrådets den 5 sistlidne februari avgivna utlåtande över vissa genom Kungl. Maj:ts beslut den 24 november 1916 till lagrådet remitterade delar av nämnda betänkande.

Departementschefen anförde härefter:

»Allmänt erkänt torde vara, att ifrågavarande rättsinstitut i den

gestaltning detsamma erhållit i svensk rätt, lider av betydande brister. Redan straffpåföljdens benämning — förlust av medborgerligt förtroende — i förening med straffpåföljdens egenskap att medföra samma verkningar som saknad av god frejd bidrager att ingiva den straffade känslan av att vara, även efter frigivningen, av staten stämplad såsom en vanhederlig person. Straffpåföljdens lagstadgade verkningar hava ock gjorts alltmera omfattande genom bestämmelser i lagstiftningen utanför strafflagen om förlust av behörighet eller rättigheter för den, som är förlustig medborgerligt förtroende — bestämmelser, som i stor utsträckning innebära hinder för den frigivne att söka försörjning inom av lagstiftningen reglerade yrken. Den möjlighet för utomstående att lätt få kännedom om den arbetssökandes frejd, som följer av att uppgift därom är intagen i de allmänt förekommande och ofta avfordrade frejdbetygen, ej blott medför ytterligare, mycket avsevärda inskränkningar i den frigivnes försörjningsmöjligheter utan är även i och för sig ägnad att verka avskräckande på möjligen förefintliga avsikter hos den frigivne att söka börja ett nytt liv.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 mars 1909 framhöll ock riksdagen, att ifrågavarande straffpåföljd i tillämpningen visat sig vara därtinnan fördärvlig, att den på ett betänkligt sätt lade hinder i vägen för den frigivne fångens återupprättande, och anhöll, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, under vilka förutsättningar straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende kunde ur lagstiftningen borttagas. Såväl förutnämnda sakkunniga som ock i stor utsträckning de myndigheter, vilka hörts över de sakkunnigas betänkande, hava vitsordat riktigheten av berörda uppfattning om ifrågavarande straffpåföljds olägenheter.

I nyss nämnda skrivelse framhöll emellertid riksdagen jämväl, att om det menliga, som ifrågavarande bistraff medför, enligt riksdagens mening bör förekommas och för sådant ändamål erforderliga lagstiftningsåtgärder vidtagas, det å andra sidan icke får förbises, att de påföljder, som förlusten av medborgerligt förtroende för närvarande innebär, icke kunna helt och hållet borttagas. Vissa brott måste alltid anses vara av den beskaffenhet, att den, som därtill blivit förvunnen, borde även efter därför utståndet straff vara diskvalificerad till utövande av vissa medborgerliga funktioner och rättigheter, vare sig för alltid eller för viss tid framåt.

Det torde ock, enligt min mening, vara förhastat att endast på grund av de nackdelar, som varit förenade med ifrågavarande rättsinstitut, sådant detsamma är anordnat i vår lagstiftning, förutsätta, att den utgångspunkt, varifrån institutet uppbyggts, skulle vara felaktig. Straffpåföljder, innebärande att vissa brott medföra för längre eller kortare tid

efter frigivningen vissa rättighetsförluster, främst avseende statsborgerliga rättigheter, finnas i de flesta europeiska strafflagar, och under den livliga verksamhet på den utländska strafflagstiftningens område, som kännetecknat det senaste årtiondet, har icke försports någon strävan att få dem fjärmade ur lagstiftningen.

Saken torde ock vara den, att de olägenheter, som ifrågavarande straffpåföljd medfört i Sverige, haft sin huvudsakliga anledning i omständigheter, som icke nödvändigt sammanhånga med de grunder, varpå dylika straffpåföljder äro fotade. Olägenheterna torde därför kunna avlägsnas, utan att själva rättsinstitutets försvinnande ur lagstiftningen därav blir en följd. Ett borttagande av varje straffpåföljd av denna art torde ock, om icke tvingande skäl därtill föreligga, vara särskilt olämpligt på en tidpunkt, då förberedelserna till en allmän reform av den svenska strafflagen pågå.

Om alltså ett borttagande av varje straffpåföljd av ifrågavarande slag ej synes under nuvarande förhållanden böra ifrågakomma, torde man å andra sidan ej längre kunna stanna vid reformer sådana som den år 1905 vidtagna, vilken avsåg allenast inskränkning i straffpåföljdens ådömande. Ett ytterligare steg på den vägen torde icke kunna tagas utan att äventyra det ändamål, som institutet är avsett att tjäna. I stället torde man böra välja den visserligen vanskligare men också mera ändamålsenliga utvägen att vidtaga den omgestaltning av själva straffpåföljden, som, utan att rubba grunderna för densamma, är ägnad att undanröja de med påföljden hittills förenade olägenheterna.

De sakkunnigas förslag går ut på, att straffpåföljdens benämning, förlust av medborgerligt förtroende, skall bortfalla och att straffpåföljdens verkningar skola, så långt möjligt är, inskränkas, en inskränkning, som skall göras särskilt ingripande, där straffpåföljden enligt nu gällande stadganden förminskar den frigivnes utkomstmöjligheter. Vidare innehåller förslaget, att frejdbetygen skola borttagas och ersättas med uppgifter från straffregistret, en ändring, som blir praktiskt utförbar bl. a. därigenom att myndigheternas behov av kännedom om påföljdens ådömande i hög grad minskas genom inskränknigen i straffpåföljdens lagstadgade verkningar.

I överensstämmelse härmed hava de sakkunniga utarbetat förslag till lag om ändring av 2 kap. 19 § strafflagen, enligt vilket förslag benämningen förlust av medborgerligt förtroende bortfaller och i själva strafflagsstadgandet angives straffpåföljdens huvudsakliga innehåll, nämligen obehörighet att erhålla eller utöva allmän befattning och att utöva rösträtt i vissa offentliga angelägenheter. Enligt de sakkunnigas förslag

skulle därjämte genom ändring i 6 § promulgationslagen till strafflagen verkningarna av förlust av medborgerligt förtroende för framtiden göras identiska med innehållet i den föreslagna nya påföljden.

Uti sex enligt förslaget till ändring av sistnämnda lagrum angivna fall — i fråga om rättighet till pension eller att deltaga i adelsmöte eller behörighet att anställas eller såsom värnpliktig tjänstgöra vid krigsmakten eller att vittna eller att enligt lagen om skiljemän eller enligt annan allmän författning utses till skiljeman eller att utöva befäl å fartyg — skulle dock alltjämt den, som är förlustig medborgerligt förtroende, samt därjämte den, som blir underkastad den föreslagna nya straffpåföljden, lida inskränkning i nu nämnd rättighet eller behörighet. De sakkunniga hava ansett, att dessa fall icke lämpligen kunde upptagas i 2 kap. 19 § strafflagen bland straffpåföljdens där angivna innehåll. De framhålla, att, då de sålunda föreslagit, att alltjämt vissa med ådömd straffpåföljd förbundna behörighets- eller rättighetsförluster skola inträda allenast på grund av stadganden i lagstiftningen utanför strafflagen, och således icke på grund därav att de ingå i det i 2 kap. 19 § strafflagen angivna innehållet i straffpåföljden, de sakkunniga ingalunda förbisett de olägenheter, som, enligt vad erfarenheten visat, kunna uppstå därigenom, att i författningar utanför strafflagen rättsförluster förbindas med bistraff av ifrågavarande natur, men att de ansett, att i sålunda föreslagen begränsad omfattning en sådan anordning ej skulle kunna medföra någon allvarlig olägenhet. De sakkunniga erinra emellertid — enligt min mening med fullt fog — att den största återhållsamhet i fråga om sådana stadganden torde för framtiden böra iakttagas, så att icke den föreslagna nya straffpåföljden, i likhet med vad fallet varit med förlusten av medborgerligt förtroende, får verkningar av en oberäknelig och skadlig omfattning genom stadgandet av ifrågavarande slag i speciallagstiftningen.

Övriga av de sakkunniga i samband med förslagen till ändringar i strafflagstiftningen utarbetade lagförslag avse huvudsakligen dels författningar av grundlags- eller kyrkolags natur, vilka måste bringas i överensstämmelse med de föreslagna ändringarna i strafflagstiftningen, dels ock fall, där rättighetsförlust på grund av ådömd straffpåföljd skall inträda redan innan utslaget vunnit laga kraft, dels slutligen vissa nyss angivna fall, där rättighetsförluster, som ej ingå i den föreslagna nya påföljden, ansetts böra genom stadganden utanför strafflagen anslutas till nämnda påföljd.»

Föredragande departementschefen redogjorde härefter ytterligare för innehållet i de av de sakkunniga avgivna lagförslagen samt för lagrådets ovanberörda utlåtande över vissa av dessa förslag ävensom för de

yttranden, som över de sakkunnigas betänkande eller delar därav avgivits av de vid remissen till lagrådet den 24 november 1916 omförmälda myndigheter, i vad dessa yttranden icke blivit redan då behandlade såsom berörande de till lagrådet remitterade förslagen.

Föredraganden yttrade vidare:

»Vad först beträffar de lagförslag, över vilka lagrådet avgivit utlåtande, torde i anledning av däri framställda anmärkningar följande vara att anföra.

Lagrådets hemställan, att den nya påföljden måtte, när den kommer i fråga utanför 2 kap. 19 § strafflagen, städse benämnas 'påföljd enligt 2 kap. 19 §', med tillägg av 'strafflagen' i lagrum utom denna eller — i strafflagen för krigsmakten — av 'allmänna strafflagen', ävensom av lagrådet mot den föreslagna lydelsen av 2 kap. 19 § strafflagen framställda formella anmärkningar och dess i sammanhang därmed yttrade mening, att 2 kap. 16 § borde utgå ur förslaget, torde böra vinna beaktande.

Likaså torde de föreslagna bestämmelserna i promulgationslagen till strafflagen i överensstämmelse med lagrådets hemställan böra omarbetas och fogas till den föreslagna lagen om ändring i vissa delar av strafflagen. Visserligen medför en omarbetning i den av lagrådet föreslagna riktningen, att därigenom bortfaller det uttryck, som de sakkunnigas formulering givit åt en av grundtankarna i de sakkunnigas förslag, nämligen att 2 kap. 19 § strafflagen bör uppfattas såsom i huvudsak angivande ramen för straffpåföljdens innehåll och att de få fall, där utanför denna ram rättighets- eller behörighetsförluster måst genom stadganden utanför strafflagen anslutas till påföljden i 2 kap. 19 §, böra givas karaktären av undantag från den sålunda angivna huvudregeln. De av lagrådet anförda skälen för en förändrad uppställning av stadgandet torde emellertid vara så vägande, att nu nämnda synpunkt ej synes få vara något avgörande hinder mot en dylik omarbetning.

De fall, där lagstiftningen utanför strafflagen skulle ansluta behörighetsförlust till påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen, torde i överensstämmelse med lagrådets hemställan böra utvidgas att omfatta jämväl vinnande av svensk medborgarrätt, vilket således skulle innebära obehörighet för den, som är underkastad den nya påföljden eller är förlustig medborgerligt förtroende, att ernå sådan rätt.

Vidkommande de anmärkningar, som inom lagrådet framställts mot den föreslagna omarbetningen av 17 kap. 7, 14 och 29 §§ rättegångsbalken, torde annan ändring i förslaget ej böra vidtagas än att 14 och 29 §§ omarbetas därhän, att allenast den, som är jävaktig på grund av honom ådömd straffpåföljd, blir ovillkorligen utesluten från att vittna och

att allenast den ovillkorligen utestänges från värjemålsed, vilken på grund av honom ådömd straffpåföljd ej är vittnesgill.

I överensstämmelse med lagrådets därom gjorda hemställan torde det huvudsakliga av bestämmelserna om straffregistrets komplettering böra givas i lags form.

De omarbetningar av övervägande formell natur, varom lagrådet i övrigt hemställt, torde i huvudsak böra vidtagas.

Utom nu berörda lagförslag, över vilka lagrådet hörts, innehåller de sakkunnigas betänkande bl. a. följande förslag till därmed sammanhängande författningar nämligen förslag till

ändrad lydelse av §§ 16 och 26 i riksdagsordningen;

ändrad lydelse av § 1, 4:o, och § 2, 4:o, nionde stycket, i tryckfrihetsförordningen:

lag om ändrad lydelse av §§ 8, 13 och 14 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

lag om ändrad lydelse av §§ 9 och 13 samt § 29 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862;

lag om ändrad lydelse av § 10 i förordningen om landsting den 21 mars 1862;

lag om ändrad lydelse av §§ 4, 6 och 24 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862;

lag om ändrad lydelse av § 5 mom. 2, § 7 samt § 15 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

lag om ändrad lydelse av § 4, § 5 mom. 2 och § 26 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863;

lag om ändrad lydelse av § 5 i lagen den 25 juni 1909 angående folkskoleväsendet i vissa städer;

lag om ändrad lydelse av 30 § i lagen den 12 maj 1897 för Sveriges riksbank;

lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension;

lag om ändrad lydelse av 16 § i lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar; samt

lag angående ändrad lydelse av § 10 och § 12 mom. 1 i värnpliktslagen den 17 september 1914.

Några smärre formella jämkningar i dessa förslag hava befunnits lämpliga.

I anslutning till vad jag nu anfört har jag låtit dels omarbета ifrågavarande lagförslag dels ock utarbета förslag till lag om ändrad ly-

delse av 2 och 3 §§ i förordningen den 27 februari 1858 angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare, lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning och lag om ändrad lydelse av 25 kap. 9 § rättegångsbalken. Vad beträffar den av mig i överensstämmelse med lagrådets hemställan förordade kompletteringen av straffregistret i därom given lag, torde jag få senare återkomma därtill.»

Föredraganden uppläste, under erinran att för reformens genomförande erfordrades ändring i lagar av grundlags natur, först de därtinnan upprättade förslagen till ändrad lydelse av §§ 16 och 26 riksdagsordningen samt § 1 4:o och § 2 4:o tryckfrihetsförordningen och därefter övriga nyss omförmälda förslag av den lydelse bilagorna I—XXV till detta protokoll utvisa.

Föredraganden anförde härefter:

»Lämpligast torde vara, att av de nu upplästa förslagen endast de, som avse för reformens genomförande nödiga grundlagsändringar, föreläggas årets riksdag och att med vidare åtgärder i fråga om de övriga förslagen får anstå i avbidan på denna riksdags beslut rörande de ifrågasatta grundlagsändringarna.

I detta sammanhang får jag erinra, att i proposition, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 23 februari 1917 avlåtits till riksdagen, framlagts förslag till ändring av § 26 riksdagsordningen jämväl i annat avseende än det av mig nu föreslagna.

Vad beträffar kompletteringen av straffregistret bör, såsom lagrådet i sitt omförmälda utlåtande framhållit, denna hava ägt rum redan innan registret toges i anspråk för meddelande av de nya utdrag, varom i förslaget till ändring i straffregisterlagen är fråga. En särskild lag angående fullständigande av straffregistret bör därför, såsom lagrådet yttrat, jämte därtill hörande administrativa föreskrifter givas så tidigt, att kompletteringen kan vara verkställd före vidtagandet av de ifrågasatta ändringarna i straffregisterlagen.

Detta torde emellertid nödvändiggöra, att förslag till lag angående fullständigande av straffregistret förelägges redan detta årets riksdag. Jag har låtit utarbeta förslag till en sådan lag, men detta förslags framläggande för riksdagen torde böra ske genom särskild proposition.»

Föredraganden hemställde härefter, att förut berörda förslag till ändrad lydelse av §§ 16 och 26 riksdagsordningen samt § 1 4:o och § 2 4:o tryckfrihetsförordningen måtte föreläggas riksdagen till prövning i grundlagsenlig ordning.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition av den lydelse bilaga XXVI vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 18 januari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren:

»Den 20 juni 1913 tillkallades särskilda sakkunniga att biträda i justitiedepartementet med verkställande av utredning och avgivande av förslag i fråga om bland annat borttagande ur lagstiftningen av straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende. De sakkunniga avgåvo den 30 september 1915 betänkande med förslag till lagändringar i ämnet, varefter yttranden över förslagen inhämtades från vederbörande myndigheter. Lagrådet avgav utlåtande den 5 februari 1917. I anledning av de avgivna yttrandena omarbetades vissa av de remitterade lagförslagen och utarbetades förslag till ytterligare några därmed sammanhängande lagändringar, vilka samtliga förslag ingå såsom bilagor i en till riksdagen avlåten nådig proposition av den 28 mars 1917 (nr 170) med förslag till

de för den nu ifrågavarande reformens genomförande nödiga grundlagsändringarna.

Efter det lagrådet avgivit sitt utlåtande hava emellertid utfärdats lagen om expropriation den 12 maj 1917 och lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917, vilka båda lagar innehålla bestämmelser om vissa i samband med straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende ställda behörighetsförluster. Dessa bestämmelser torde böra omformuleras till överensstämmelse med motsvarande stadganden i de förut berörda lagförslagen.

I anledning härav har jag låtit inom justitiedepartementet utarbeta förslag till *lag om ändrad lydelse av 26 och 30 §§ i lagen om expropriation den 12 maj 1917* samt förslag till *lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917.*»

Föredraganden uppläste härefter de sålunda utarbetade lagförslagen, av den lydelse bilagor till detta protokoll utvisa, samt hemställde, att för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande över förslagen måtte genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Henry Lindberg.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 26 och 30 §§ i lagen om expropriation den 12 maj 1917.

Härigenom förordnas, att 26 och 30 §§ i lagen om expropriation den 12 maj 1917 skola erhålla följande ändrade lydelse:

26 §.

Den, som är bosatt utom länet, eller ej uppnått tjugofem års ålder, eller ej råder över sig och sin egendom, eller är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas, eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning, eller blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta, må ej utses till ordförande eller ersättare för ordföranden i expropriationsnämnder eller uppföras bland de till ledamöter i sådana nämnder valbara; dock må för Stockholms stad och län valbara utses inom såväl staden som länet.

Uppdrag, varom nu är fråga, må ej annan undandraga sig än den, som uppnått sextio års ålder eller sex år innehaft sådant uppdrag, samt tjänstemen, som är av sin tjänst förhindrad att mottaga uppdraget.

30 §.

Emot ordföranden eller ledamot i nämnd gälle dessa jäv: om han är med part i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt lag utgör jäv mot domare; om han eller någon, som är med honom sålunda skyld eller besvägrad, har del i saken eller kan vänta synnerlig nytta eller

skada därav; om han såsom domare eller eljest å ämbetets vägnar deltagit i åtgärd eller beslut, som rör saken; om han varit fullmäktig i saken eller däri vittnat eller yttrat sig däri såsom sakkunnig; om han är part i en lika sak; om han är parts vederdeloman eller uppenbare ovän; om han står under någondera partens förmanskap eller är i hans tjänst eller av honom åtnjuter lön eller underhåll; samt om han genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, vilken utestänger från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen.

Har expropriationsmålet varit handlagt vid häradsrätt, må ej den, som därvid suttit i häradsnämnden, av sådan orsak anses jävig. Ej heller vare den, som av kronan åtnjuter lön eller underhåll, därför jävig i mål, vari kronan är part.

Söker någon sak med ordföranden eller ledamot i expropriationsnämnd eller tillfogar honom något med ord eller gärning i ändamål att därmed göra honom jävig, skall det ej räknas för jäv.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917.

Härigenom förordnas, att i 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917 skall erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Ledamot eller suppleant, som i 1 § andra stycket avses, skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugofem års ålder. Ej må befattningen innehavas av den,

 som står under förmynderskap,

 som är i konkurstillstånd, eller vars egendom, utan att vara avträdd till konkurs, förvaltas för borgenärens räkning,

 som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller

 som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd torsdagen den
24 januari 1918.*

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG.
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 januari 1918, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till lag om ändrad lydelse av 26 och 30 §§ i lagen om expropriation den 12 maj 1917 samt förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av revisionssekreteraren Algot Bagge.

Lagrådet lämnade förslagen utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 25 januari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för lantförvarsdepartementet, chefen för sjöförvarsdepartementet, chefen för civildepartementet, chefen för finansdepartementet och chefen för ecklesiastikdepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren ånyo det av särskilda sakkunniga den 30 september 1915 avgivna betänkande med förslag om borttagande ur lagstiftningen av straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende samt anförde:

»I proposition, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 28 mars 1917 avläts till riksdagen, framlades förslag till de grundlagsändringar, som ansågos nödiga för genomförande av den ifrågavarande reformen. Riksdagen antog såsom vilande dels Kungl. Maj:ts förslag i vad angår ändrad lydelse av § 26 riksdagsordningen samt § 1 4:o och § 2

4:o tryckfrihetsförordningen, dels ock, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse av § 16 riksdagsordningen, ett av konstitutionsutskottet därutinnan framlagt förslag.

Vad beträffar övriga av de sakkunniga framlagda lagförslag hade vissa av dem, sedan några smärre förändringar däri vidtagits, genom Kungl. Maj:ts beslut den 24 november 1916 remitterats till lagrådet, som däröver avgivit utlåtande den 5 februari 1917. I anledning av lagrådets yttrande undergingo de remitterade lagförslagen vissa förändringar, varjämte utarbetades ytterligare några med den ifrågasatta reformen sammanhängande lagförslag. Dessutom föranledde lagrådets yttrande, att ändringar av motsvarande beskaffenhet som de nyss berörda vidtogos jämväl i vissa av de till lagrådet icke remitterade förslagen.

Endast ett av de nu ifrågavarande lagförslagen blev emellertid förelagt 1917 års riksdag till antagande, nämligen förslag till lag om fullständigande av straffregistret, varom jag får hänvisa till dåvarande chefsens för justitiedepartementet yttrande till statsrådsprotokollet den 28 mars 1917, vilket yttrande är fogat såsom bilaga vid propositionen nr 171 till 1917 års riksdag. Sedan riksdagen antagit lagförslaget, upphöjdes detsamma till lag den 14 juni 1917. Med åtgärder i fråga om lagförslagen i övrigt, vilka såsom bilagor finnas intagna i den förut omnämnda propositionen av den 28 mars 1917 (nr 170), ansågs åter böra anstå i avbidan på 1917 års riksdags beslut rörande de ifrågasatta grundlagsändringarna.

De synpunkter, vilka legat till grund för nu berörda lagstiftningsarbete, synas mig fullt riktiga. Härvid får jag dock tillika erinra, att i sakens nuvarande läge jag ej haft möjlighet att ingå på någon närmare prövning av den frågan, huruvida icke tillämpningen av den föreslagna nya påföljden borde inskränkas till färre brottsarter än gällande strafflag och de nu ifrågavarande, i detta avseende med gällande lag överensstämmande förslagen bestämma. Denna omständighet har jag emellertid ej ansett böra fördröja förslagens framläggande. Frågan har för övrigt ett visst samband med ett spörsmål, som jag har för avsikt att upptaga till utredning, nämligen om sänkning av straffminimum för vissa i strafflagen upptagna brott.

Mot själva lagförslagen, i den avfattning desamma erhållit i bilagorna till den nyss nämnda propositionen av den 28 mars 1917, har jag ej annat att erinra, än att vissa av dem böra bringas i överensstämmelse med ändringar, vilka efter tiden för nämnda proposition vidtagits i lagtext, som i förslagen upptagits oförändrad från då gällande lag. Jag har låtit inom justitiedepartementet verkställa den därav påkallade omarbetningen.

Härförutom har ändring måst ske i vissa i lagen om expropriation den 12 maj 1917 och lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917 intagna bestämmelser, som sammanhånga med straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende. Över därutinnan upprättade förslag har i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 18 innevarande januari lagrådets yttrande inhämtats och har lagrådet lämnat förslagen utan anmärkning.

Vissa av de föreslagna lagändringarna avse författningar av kyrkolags natur. Så är fallet med förslagen till lag om ändrad lydelse av 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål samt lag om ändrad lydelse av 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster. De föreslagna ändringarna i dessa lagar torde ej kunna träda i kraft, förrän ändringarna godkänts av allmänt kyrkomöte. Då dessa ändringar äro av jämförelsevis ringa praktisk betydelse, synes mig dock några avsevärda olägenheter ej kunna föranledas därav, att någon tid kommer att förflyta mellan ikraftträdandet av den ifrågasatta lagstiftningen i övrigt och de nu berörda bestämmelserna.

I detta sammanhang torde böra omnämnas, att ridderskapet och adeln den 16 juni 1917 dels beslutit för sin del antaga sådan ändring i § 9 riddarhusordningen, att 3:o och 4:o i nämnda paragraf utbytas mot bestämmelser av enahanda lydelse som det förslag till ändring i § 26 riksdagsordningen c) och d), vilket riksdagen i anledning av propositionen av den 28 mars 1917 antagit såsom vilande, dels ock uppdragit åt riddarhusdirektionen att hos Kungl. Maj:t anhålla, att, för den händelse före nästkommande lagtima adelsmöte genom ändring av gällande allmän lag nuvarande bestämmelser om ådömande av förlust av medborgerligt förtroende såsom straffpåföljd upphävas och i stället stadgas ådömande av påföljd innefattande förlust av vissa statsborgerliga rättigheter m. m., Kungl. Maj:t måtte stadfästa vad ridderskapet och adeln sålunda beslutit rörande ändring i riddarhusordningen. Riddarhusdirektionen har ock den 18 innevarande januari till Kungl. Maj:t inkommit med anhållan av nu nämnt innehåll.»

Föredraganden uppläste härefter ifrågavarande förslag till *lag angående ändring i vissa delar av strafflagen, lag om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 27 februari 1858 angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare, lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning, lag angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten, lag om ändrad lydelse av 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål, lag om ändrad lydelse av 26 §*

1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster, lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom, lag om ändrad lydelse av 1 kap. 2 §, 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ samt 25 kap. 9 § rättegångsbalken, lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstururätter vid behandling av handelsmål, lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917, lag om ändrad lydelse av 26 och 30 §§ i lagen om expropriation den 12 maj 1917, lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887, lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar, lag om ändrad lydelse av 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag samt lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900.

Föredraganden hemställde att de upplästa förslagen måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. G. Bruno.